

ΑΧΜΕΤ ΑΛΤΑΝ

Ατέλειωτη

ΝΥΧΤΑ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Ο ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ
ΤΗΣ
ΤΟΥΡΚΙΑΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: EN UZUN GECE
Από τις Εκδόσεις Everest, Κωνσταντινούπολη 2013
ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Ατέλειωτη νύχτα**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Ahmet Altan
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Θάνος Ζαράγκαλης
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Γιώργος Τσίρης
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Θεodorής Πιτσιρίκος
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχατά

© Ahmet Altan, 2005

© Φωτογραφιών εξωφύλλου: Karolina Kumorek/Trevillion Images,
Sadik Gulec/www.shutterstock.com
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2015

Πρώτη έκδοση: Νοέμβριος 2015

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-1033-3
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-1034-0

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδειάς του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr • www.psychogios.gr

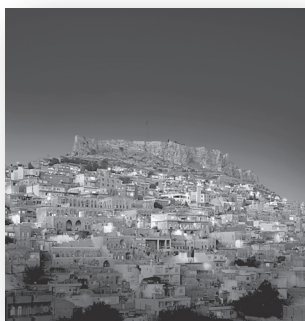
PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr • www.psychogios.gr

ΑΧΜΕΤ ΑΛΤΑΝ

Ατέλειωτη

ΝΥΧΤΑ

Μετάφραση από τα τουρκικά: Θάνος Ζαράγκαλης

I

ΠΕΤΟΥΣΑΝ ΠΑΝΩ ΑΠΟ έναν κόσμο που είχε το χρώμα του κεχριμπαριού και ήταν γεμάτος σκόνη. Από κάτω κυλούσαν ερείπια εκκλησιών χτισμένων πριν από εκατοντάδες χρόνια, γκρεμισμένοι τοίχοι, σπηλιές στις οποίες είχαν ανοίξει τρύπες σαν παράθυρα, σκαλοπάτια σκαλισμένα στους βράχους, πλίνθινα σίτια με ίσιες στέγες που ήταν αδύνατο να καταλάβει κανείς αν ανήκαν στο παρόν ή στο παρελθόν, πλαγιές κοκκινωπών λόφων, βαθιά φαράγγια, τζιτζιφιές με σκονισμένα φύλλα και γερούς, γερασμένους κορμούς.

Το καθετί που έβλεπε μεγάλωνε την αίσθηση της αποξένωσης, πράγμα που είχε αισθανθεί από την πρώτη στιγμή αυτού του ταξιδιού. Καθώς ταξίδευε εδώ και δύο ώρες, ένιωθε πως, για να γύριζε πίσω, έπρεπε να ξοδέψει αιώνες, ένιωθε πως απομακρυνόταν από τη ζωή, αλλά και από τον εαυτό της. Από την άλλη, προσπαθούσε παθιασμένα να κρατηθεί από το παρελθόν, για το οποίο πίστευε πως θα την έσωζε, και έρχονταν στο μυαλό της διάφορες αναμνήσεις, για τις οποίες είχε ορκιστεί να τις ξεχάσει. Είχε έρθει σε ένα τόσο απίστευτο μέρος, που είχε αρχίσει να φοβάται πως έπρεπε να επιλέξει μεταξύ τού να χαθεί ή να κρατηθεί από το παρελθόν.

Το στρατιωτικό ελικόπτερο ελάττωσε ταχύτητα κι έστριψε αριστερά. Τρύπωσε από το άνοιγμα μιας οροσειράς που

είχε το σχήμα μισοφέγγαρου, μπήκε σε ένα φαράγγι και, μεμιάς, άρχισε να υψώνεται. Όσο ανέβαινε ψηλότερα, τόσο εμφανίζονταν μπροστά τους βουνά το ένα πίσω από το άλλο. Πέρασαν πάνω από ένα στρατιωτικό φυλάκιο που είχε στην είσοδο τη σημαία υψωμένη και σάκους με άμμο γύρω γύρω, και αμέσως μετά εμφανίστηκε ένα χωριό. Τα στενά λασπωμένα δρομάκια του φαίνονταν από ψηλά σαν φλοιοί δέντρων. Τα μονώροφα χωμάτινα σπίτια βρίσκονταν σκόρπια εδώ κι εκεί δίχως κανένα σχέδιο, ενώ οι κήποι τους οριζόνταν από πέτρες που ήταν στοιβαγμένες η μία πάνω στην άλλη. Στην άκρη του χωριού υπήρχαν καθαρά, τοποθετημένα στη σειρά, αλουμινένια καταλύματα.

Το ελικόπτερο, αφού έκανε έναν γύρο πάνω από το χωριό, άρχισε την πορεία καθόδου με κατεύθυνση το μικρό ελικοδρόμιο, που βρισκόταν στο πίσω μέρος του χωριού. Όταν, μετά από ένα τράνταγμα, ακούμπησαν στη γη, τα πάντα πνίγηκαν μέσα σε ένα σύννεφο κόκκινης σκόνης.

Καθώς οι έλικες γύριζαν όλο και πιο αργά, η Γελντά ακούμπησε το κεφάλι στο παράθυρο. Ένωθε μια παράξενη εξάντληση, στο βάθος όμως αυτής της αίσθησης υπήρχε ένας πόνος. Θα ήθελε πολύ να γλιτώσει από αυτά τα βουνά και το χωριό που έδειχνε να είχε αποκόψει τα δεσμά του από τη ζωή.

Τη στιγμή που ετοιμαζόταν να πει «εγώ επιστρέφω πίσω», ο πιλότος γύρισε και φώναξε:

«Κάντε γρήγορα, πρέπει να επιστρέψουμε στη βάση προτού σκοτεινιάσει».

Δίχως να πουν στη Γελντά το παραμικρό, έριξαν κάτω τη βαλίτσα της, ενώ ένας στρατιώτης την έπιασε από το μπράτσο και την κατέβασε σχεδόν με το ζόρι. Το ελικόπτερο σηκωσε ξανά ένα σύννεφο σκόνης, υψώθηκε, και, αφήνοντας τη Γελντά στη δίνη του αέρα, απομακρύνθηκε σαν να ήθελε να γλιτώσει από εκείνο τον τόπο μια ώρα αρχύτερα. Όταν κατακάθισε η σκόνη, η Γελντά συνειδητοποίησε ότι βρισκό-

ταν ολομόναχη στο ελικοδρομίο· κανείς δεν είχε πάει να την υποδεχτεί. Οι δύο άντρες είχαν κιόλας εξαφανιστεί.

Το χωριό με τα στενά και βρόμικα σοκάκια, τους ετοιμόρροπους τοίχους, τα μικρά, σκοτεινά παράθυρα, της φαινόταν σαν παγίδα από την οποία ποτέ δε θα μπορούσε να ξεφύγει. Η Γελντά έμεινε κοκαλωμένη στη θέση της. Δεν είχε κανέναν γνωστό εδώ. Αισθανόταν δυστυχισμένη όταν είχε μπει στο ελικόπτερο· τώρα, στην άκρη του χωριού που της φαινόταν εντελώς άγνωστο, ακόμη κι εκείνη η δυστυχία είχε χάσει το νόημά της. Σαν να είχε πέσει μέσα σε δεξαμενή με νεκρά ψάρια· ένιωθε απερίγραπτο φόβο και αηδία ταυτόχρονα. Εκείνη τη στιγμή, ούτε που την ένοιαζε γιατί είχε πάει εκεί, δεν την ένοιαζε καν η δυστυχία της· το μόνο που ήθελε ήταν να φύγει από αυτό τον τόπο.

Αύριο θα γυρίσω με το πρώτο ελικόπτερο, σκέφτηκε. Αυτό την έκανε να νιώσει κάπως καλύτερα.

Γεμάτη ταραχή, έψαξε την τσάντα της να βρει το κινητό. Ήθελε να τηλεφωνήσει στον Σελίμ να του πει ότι αύριο θα επέστρεφε. Πάτησε βιαστικά τα πλήκτρα, όμως το τηλέφωνο δε λειτουργούσε. Θα 'λεγες ότι είχε κοπεί παντελώς κάθε δεσμός με την προηγούμενη ζωή της.

Το σκοτάδι έπεφτε αργά· ένα κίτρινο φως εξακολουθούσε να γλείφει τους ηλιοκαμένους λόφους με τα αραιά διάσπαρτα καφετιά δέντρα, μα οι πλαγιές που κοίταζαν το χωριό είχαν βυθιστεί στη σκιά. Προς τα ριζά του βουνού η σκιά βάθαινε περισσότερο, μεγαλώνοντας την αίσθηση της ερημιάς. Τώρα οι σπηλιές του βουνού έδειχναν ακόμα πιο μαύρες.

Πήρε τη βαλίτσα της και προχώρησε προς το χωριό.

Ένιωθε τόση αποξένωση, που η μνήμη της επέστρεφε απεγνωσμένα στο παρελθόν, σε εκείνες τις στιγμές που ήθελε να ξεχάσει, και τώρα έφερνε στην επιφάνεια απλώς τις καλύτερες. Σε όλες τις θύμησες υπήρχε το ίδιο πρόσωπο. Μάτια με γραμμές στις άκρες που κοίταζαν λίγο σαν κακιωμένα, από-

μακρρα, ένα τσουλούφι που είχε αρχίσει να γκριζάρει πεσμένο στο φαρδύ μέτωπο, και μια φωνή γεμάτη ένταση, κάπως βραχνή, που τόνιζε τις λέξεις και ερχόταν σε αντίθεση με την προηγούμενη εικόνα. Όταν θυμήθηκε πως κάθε φορά που έβλεπε αυτό το αστείο πρόσωπο της ερχόταν να γελάσει, αισθάνθηκε οργή, μίσος, στοργή –φανερή σύγχυση– και, τέλος, είχε την πεποίθηση του «δεν μπορώ να ζήσω χωρίς αυτόν». Αν στην είσοδο του χωριού συναντούσε τον διάβολο, θα μπορούσε να του πουλήσει όλο της το μέλλον για να καταφέρει να βρεθεί δίπλα στον Σελίμ. Το γεγονός ότι συνειδητοποιούσε αυτή την κατάσταση πρόσθετε στην αφόρητη νοσταλγία και την οργή που προκαλούσε η παραδοχή της αδυναμίας.

Όταν έφτασε στο χωριό, από την ανοιχτή πόρτα ενός σπιτιού πρόβαλε μια κάπως ηλικιωμένη γυναίκα με σμιχτά, παχιά φρυδιά· δύο βαθιές γραμμές κατέβαιναν από το ύψος της μύτης μέχρι το σαγόني. Κοίταζε αδιάφορα, αλλά και καχύποπτα συνάμα. Τα μαλλιά της, που εξείχαν κάτω από τη μαντίλα, είχαν από την πολλή χένα αποκτήσει έντονη κοκκινάδα. Η γυναίκα φορούσε μια ξεβαμμένη μαύρη, φαρδιά φούστα που έφτανε μέχρι τα πόδια, ένα πορτοκαλί πουκάμισο με κόκκινα λουλούδια, και είχε ρίξει στους ώμους ένα καφέ, χοντρό σάλι. Στα πόδια φορούσε πλαστικά σανδάλια. Η Γελντά χαμογέλασε στη γυναίκα, όμως εκείνη γύρισε την πλάτη και γονάτισε μπροστά στον πήλινο φούρνο.

Η πόρτα του σπιτιού που έβλεπε στην άλλη πλευρά του δρόμου ήταν ανοιχτή, αλλά δε φαινόταν κανείς, ούτε στο σπίτι ούτε στον λασπωμένο κήπο, μέσα στον οποίο έβλεπες ένα ποδήλατο δίχως ρόδες κι ένα ξύλινο κρεβάτι· έμοιαζε σαν να το είχαν εγκαταλείψει βιαστικά. Ο πόνος που ένιωσε η Γελντά τη στιγμή που κατέβηκε από το ελικόπτερο άλλαζε διαρκώς πρόσωπο: άλλοτε γινόταν νοσταλγία, κάποτε εκείνος ο αναίτιος φόβος που προκαλεί ένας άγνωστος τόπος, άλλοτε γινόταν μοναξιά, λησμονιά, και, κάθε φορά, η κούραση που

αισθανόταν όλο και μεγάλωνε. Και η βαλίτσα είχε αρχίσει κι αυτή να βραβαίνει.

Ξαφνικά είδε μια νέα κοπέλα να την πλησιάζει τρέχοντας. Φορούσε ένα τζιν παντελόνι, ένα πουκάμισο, μπότες, και είχε τα μαλλιά δεμένα πίσω. Η Γελντά δε θα ξεχνούσε ποτέ την ανακούφιση που ένιωσε όταν είδε αυτή την άγνωστη· το γεγονός ότι έβλεπε κάποια που της έμοιαζε, άγνωστο γιατί, καταλάγιασε τον φόβο, την ανησυχία, πράυνη τη μοναξιά.

Λαχανιασμένη, η κοπέλα άρχισε να της ζητά συγγνώμη.

«Με συγχωρείτε... Έγινε κάποια παρεξήγηση... Νόμιζα ότι θα σας υποδεχόταν ένας άλλος φίλος... Χίλια συγγνώμη...»

«Δεν πειράζει», είπε η Γελντά σε ελαφρώς ενοχλημένο τόνο. Μετά, κοιτάζοντας τα σκοτεινά σπίτια με τους ερειπωμένους τοίχους, ρώτησε ταραγμένη:

«Πού θα μείνω;»

«Σας ετοιμάσαμε ένα μέρος στην άλλη πλευρά του χωριού...»

Η κοπέλα μιλούσε με ελαφρά προφορά· φαινόταν να είναι ένα από τα μορφωμένα κορίτσια της περιοχής. Τέντωσε το χέρι για να πάρει την αποσκευή της Γελντά.

«Να την πάρω... Εσείς θα είστε κουρασμένη».

«Ευχαριστώ. Θα την κουβαλήσω εγώ. Δεν είμαι τόσο κουρασμένη».

Άρχισαν να περπατούν μαζί. Η Γελντά ρώτησε με αδιάφορο ύφος αυτό που απασχολούσε το μυαλό της από τότε που πάτησε στην πίστα.

«Τα κινητά δε λειτουργούν εδώ;»

Η κοπέλα γέλασε.

«Έχουμε πρόβλημα με τα κινητά. Λειτουργούν μόνο στα βράχια πίσω από το φυλάκιο... Εκεί είναι το μοναδικό μέρος όπου έχει σήμα».

«Υπάρχει κάποιου άλλου είδους τηλεφωνική επικοινωνία εδώ;»

«Φυσικά... Στο γραφείο λειτουργούν σταθερά τηλέφωνα, όμως...»

Η κοπέλα σώπασε.

Η Γελντά κοίταξε την κοπέλα. «Ναι;» είπε, εννοώντας ότι ήθελε να ακούσει τη συνέχεια.

Η κοπέλα μίλησε σχεδόν ψιθυριστά:

«Αποφεύγουμε να μιλήσουμε για τα προσωπικά μας ζητήματα από εκείνα τα τηλέφωνα... Δεν ξέρω πόσο ασφαλή είναι και τα κινητά, αλλά πάντως είναι καλύτερα...»

Στην αρχή η Γελντά δεν κατάλαβε τι εννοούσε η κοπέλα, μετά το αντιλήφθηκε αμέσως. Ένωσε και πάλι ένα σφίξιμο στο στήθος.

«Πώς σε λένε;»

«Ροζντά».

«Είσαι κουρδικής καταγωγής;» ρώτησε η Γελντά, με εκείνη την ειλικρίνεια που εξέπληττε όσους την πρωτογνώριζαν.

Η κοπέλα γέλασε εύθυμα.

«Ναι, είμαι Κούρδισσα», απάντησε με υπερηφάνεια.

Από τον άνετο τρόπο με τον οποίο ρώτησε η Γελντά, θα πρέπει να έβγαλε κάποιο συμπέρασμα, γι' αυτό ρώτησε, με τη σειρά της, τη Γελντά:

«Εσείς;»

Η Γελντά χαμογέλασε.

«Όχι, εγώ δεν είμαι Κούρδισσα».

Η Ροζντά προσπάθησε να κρύψει την απογοήτευσή της, σαν το παιδί που δε βρίσκει το παιχνίδι που περίμενε στο κουτί.

«Ας είναι», είπε.

Ο χωμάτινος δρόμος με τις ανηφοριές και τις κατηφοριές, με τα νερά που σχημάτιζαν μικρές λιμνούλες και τις ακανόνιστες μεγάλες κοτρόνες δεν πήγαινε ευθεία, αλλά περνούσε ανάμεσα από σπίτια που είχαν χτιστεί εδώ κι εκεί τυχαία. Στο τέλος έφτασαν σε ένα πλάτωμα, στο κέντρο του οποίου

υπήρχε ένα ξερό δέντρο. Πίσω από αυτό έβλεπε μια γκριζα καλύβα από μπετόν, με μια σιδερένια πόρτα στο ίδιο χρώμα. Ένα ξύλο κρεμόταν πάνω από την πόρτα και κάποιος είχε γράψει πάνω του με το χέρι «Παντοπωλείο». Η πόρτα ήταν ανοιχτή, το εσωτερικό φαινόταν σκοτεινό, όπως και των σπιτιών. Στο πλάτωμα δεν υπήρχε κανείς.

«Από τη στιγμή που κατέβηκα από το ελικόπτερο είδα μόνο μία γυναίκα», είπε η Γελντά. «Πού είναι οι χωρικοί; Τα σπίτια φαίνονται άδεια...»

Η Ροζντά χαμήλωσε τη φωνή σαν να αποκάλυπτε κάποιο μυστικό.

«Το χωριό εκκενώθηκε, όλοι οι χωρικοί έφυγαν... Μόλις πρόσφατα τους επέτρεψαν να γυρίσουν στο χωριό, όμως οι περισσότεροι δεν ήρθαν».

«Οι συγκρούσεις συνεχίζονται ακόμη;»

«Αρραιά και πού γίνονται συγκρούσεις, όμως όχι όπως παλιά... Μερικές φορές ακούγονται οι πυροβολισμοί. Στην αρχή θα φοβηθείτε, όμως αργότερα συνηθίζει ο άνθρωπος».

Μιλούσε όπως οι άνθρωποι που, ενώ ζουν μια άκρως επικίνδυνη κατάσταση, με τον καιρό όχι απλώς εξοικειώνονται και γίνονται θαρραλέοι, αλλά φτάνουν στο σημείο να ξεχνούν ακόμα και τι ήταν αυτό με το οποίο είχαν εξοικειωθεί.

Πέρασαν δίπλα κι από το τελευταίο σπίτι του χωριού· η μισοφέγγαρη πεδιάδα που φαινόταν από την ανοιχτή πλευρά της οροσειράς απλώθηκε μπροστά τους σαν μια ωχρή, κίτρινη θάλασσα. Πέρα από το τελευταίο σπίτι υπήρχε ένα διώροφο πετρόχτιστο σπίτι που έμοιαζε να μην ανήκει στο χωριό.

«Αυτό είναι το σπίτι του πλουσιότερου κατοίκου του χωριού», είπε η Ροζντά. «Το δωμάτιό σας είναι εδώ», πρόσθεσε χαμογελαστή. «Από το ένα το παράθυρο φαίνεται η πεδιάδα κι από το άλλο τα βουνά. Κι εγώ εδώ μένω».

Το σπίτι έβλεπε στον γκρεμό που βρισκόταν λίγο πιο πέρα, στις αγριωπές καφέ πλαγιές που χωρίζονταν από βράχους,

και, τέλος, στην πεδιάδα που ξεκινούσε από τις πλαγιές και βάθαινε μέχρι τον ορίζοντα. Είχε μια μεγάλη βεράντα στον πρώτο όροφο, και στον δεύτερο έναν εξώστη που θύμιζε κατάστρωμα καραβιού. Από εκεί μπορούσε κανείς άνετα να αγναντέψει τα βουνά, τις πλαγιές, τις χαράδρες, το στένωμα που σχημάτιζαν τα βουνά στις άκρες του μισοφέγγαρου και την πεδιάδα που εκτεινόταν πέρα μακριά.

Όσο πλησίαζαν καταλάβαινες όλο και περισσότερο ότι το σπίτι ήταν ελάχιστα φροντισμένο. Κάποια ξύλα που είχαν τοποθετηθεί ανάμεσα στις τετράγωνες πέτρες που είχαν το χρώμα του χώματος είχαν ρωγμές, ενώ σε μερικές από αυτές είχαν φυτρώσει χόρτα. Τα ξύλινα κουφώματα των παραθύρων είχαν αφαιρεθεί και στη θέση τους είχαν τοποθετήσει καινούργια, από χοντρό πλαστικό.

Το εσωτερικό του σπιτιού ήταν δροσερό. Τα έπιπλα ή είχαν λεηλατηθεί ή είχαν αφαιρεθεί προκειμένου να μην ενοχλούν τους νέους κατοίκους. Ο επισκέπτης βρισκόταν απέναντι σε ένα παράξενο, αθόρυβο κενό.

Δεξιά και αριστερά υπήρχε από μία πόρτα.

«Το δωμάτιο στα δεξιά το μετατρέψαμε σε κουζίνα και το αριστερό σε τουαλέτα», είπε η Ροζντά. «Όμως έχουμε πρόβλημα νερού. Το νερό έρχεται κάθε εβδομάδα με υδροφόρες, γι' αυτό πρέπει να το χρησιμοποιούμε με φειδώ: πάντως, η δεξαμενή πίσω είναι μεγάλη, γι' αυτό όταν το χρησιμοποιούμε προσεκτικά μας αρκεί».

Καθώς ανέβαιναν από τη στενή σκάλα στον επάνω όροφο, άκουγαν τα βήματά τους. Σκαλί το σκαλί, και το σταχτί ημίφως του εσωτερικού του σπιτιού γινόταν όλο και πιο βαθύ. Στο κεφαλόσκαλο υπήρχε ένα μικρό παράθυρο. Οι τελευταίες ακτίνες του ήλιου σχημάτιζαν ένα κοκκινωπό τετράγωνο πάνω στις πέτρες. Καθώς οι γυναίκες περνούσαν μπροστά από το παράθυρο, η Γελντά είδε τα μαλλιά της Ροζντά να λάμπουν.

Στον δεύτερο όροφο υπήρχαν πόρτες στη σειρά. Η Ροζ-

ντά άνοιξε την τελευταία και παραμέρισε για να περάσει η Γελντά. Το δωμάτιο είχε δύο μικρά παράθυρα, ένα μονό κρεβάτι, δίπλα του ένα τραπεζάκι, μια ξύλινη ντουλάπα, κι ένα μικρό γραφείο. Έμοιαζε με κελί μοναστηριού. Ίσως η μοναδική διαφορά να ήταν ο καθρέφτης στον τοίχο. Η Γελντά άφησε τη βαλίτσα της στο πάτωμα και πλησίασε στο ένα παράθυρο – φαίνονταν τα βουνά. Πήγε στο άλλο και είδε τον μεγάλο κάμπο και το στένωμα των βουνών. Είχε την αίσθηση ότι περιβαλλόταν από το άπειρο.

Η Ροζντά έριξε μια ματιά τριγύρω με σκοπό να ελέγξει αν έλειπε κάτι, και μετά είπε: «Εσείς, αν θέλετε, ξεκουραστείτε λίγο. Φαγητό τρώμε στο κατάλυμα. Το φαγητό σερβίρεται σε μισή ώρα, αν όμως εσείς θέλετε να ξεκουραστείτε, θα σας φυλάξω».

«Ευχαριστώ. Πιστεύω πως θα προλάβω να είμαι εκεί την ώρα του φαγητού».

Αφού έφυγε η Ροζντά, η Γελντά κάθισε στο κρεβάτι, που ήταν καλυμμένο με μια χοντρή κουβέρτα. Στο προσκέφαλο, μέσα σε ένα βαθυύλωμα του τοίχου υπήρχε ένα μικρό κερδί κι ένα κουτί σπίρτα.

Τώρα το σκοτάδι έπεφτε γρήγορα και οι τοίχοι βάφονταν καφέ.

Έσκυψε προς τα μπρος, στήριξε το κεφάλι με το χέρι της, και, μέσα στο ημίφως, αισθανόταν όπως κάποιος στους ερημικούς, εγκαταλειμμένους δρόμους της πόλης· μια μοναξιά απειλητική ένωθε να της σφίγγει την καρδιά. Για μια στιγμή τής φάνηκε σαν να μην μπορούσε να αναπνεύσει, σαν να τέλειωνε ο αέρας του δωματίου· σηκώθηκε αμέσως από το κρεβάτι.

Κατέβηκε τρέχοντας τις σκάλες και βγήκε έξω.

Ο ήλιος είχε δύσει· το χωριό φάνταζε σαν ανάγλυφο καμωμένο από σκιές. Ανάμεσα από τα σπίτια διέκρινε το φως μιας λάμπας φθορίου που ξεπηδούσε από τα παράθυρα του

καταλύματος. Μπροστά στο φυλάκιο, που βρισκόταν εκατό μέτρα πιο πέρα, ένας φρουρός έκανε σκοπιά έχοντας το βλέμμα του στραμμένο προς την πεδιάδα.

Εκείνη τη στιγμή ένιωσε τόσο βαθιά θλίψη και μοναξιά, που φοβήθηκε πως δε θα μπορούσε ποτέ να απαλλαγεί από αυτά τα συναισθήματα.

Αυτό δε θα το συγχωρήσω ποτέ, σκέφτηκε.

Ήξερε ότι ακόμη κι αν άλλαζαν τα συναισθήματά της, αυτή της η απόφαση δε θα άλλαζε με τίποτα.

II

ΕΑΝ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ήταν ένας μαθηματικός τύπος και γράφατε το ένα κάτω από το άλλο τα συναισθήματα του Σελίμ που συνέθεταν την ψυχή, την προσωπικότητα, τις σκέψεις, τις συμπεριφορές, τις αντιδράσεις του, και μετά τα προσθέτατε, το αποτέλεσμα θα ήταν αρνητικό. Θα προέκυπτε ένας κακός, απωθητικός άνθρωπος. Όμως, επειδή ο άνθρωπος δεν είναι μαθηματικός τύπος, επειδή στη μαγιά που σχηματίζει την ύπαρξή του προστίθεται κι ένα μυστηριώδες θαύμα, τα χαρακτηριστικά που θα μπορούσε κανείς να τα ονομάσει αρνητικά, όταν συγκεντρώνονταν, εμφάνιζαν έναν καλό και ελκυστικό άνθρωπο.

Όσοι τον γνώριζαν από κοντά, είχαν υπόψη τους αυτή την παράξενη εξίσωση, και όλοι είχαν μια απάντηση γι' αυτή την αλλόκοτη κατάσταση. Η Γελντά πίστευε πως το θαύμα οφειλόταν στην ευφυΐα του. Σε έναν από τους, συχνούς τον τελευταίο καιρό, τσακωμούς τους του είχε φωνάξει: «Μ' έκανες να μισώ την ανθρώπινη ευφυΐα, κλόνισες τον θαυμασμό και την εμπιστοσύνη που έτρεφα γι' αυτήν».

Ο Σελίμ είχε γελάσει· η αναγνώριση της ευφυΐας του τον ενδιέφερε περισσότερο από τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούσε αυτή την ευφυΐα. Στη σχέση τους, η ευφυΐα ήταν σαν ένα μυθολογικό πλάσμα που άλλαζε διαρκώς μορφή: μετατρέποταν σε έρωτα, αγάπη, θαυμασμό, οργή, εχθρότητα, φιλία, εγγύτητα, μέχρι και σεξουαλικότητα. Ο θαυμασμός που έτρεφαν για την ευφυΐα τους έδινε τροφή στην κρυφή απαξίωση που ένιωθαν για τους άλλους ανθρώπους, ενώ οι συζητήσεις τους μερικές φορές μετατρέπονταν σε τελετές οξυδέρκειας. Με την ευφυΐα τους πλήγωναν, αλλά και θεράπευαν, ο ένας τον άλλο. Από τη μια έμοιαζαν πολύ, κι από την άλλη διέφεραν· η πιο σημαντική τους διαφορά σχετιζόταν με την εντιμότητα. Για τη Γελντά η εντιμότητα και η ασφάλεια ήταν πιο σημαντική κι από την ευφυΐα. Αν ήταν προφήτις, ο θεμέλιος λίθος της θρησκείας της θα εδραζόταν στην εντιμότητα και την πίστη. Ωστόσο, το σχεδόν αρρωστημένο πάθος για εντιμότητα δεν την εμπόδιζε να λέει ψέματα.

Ο Σελίμ ήξερε ότι η Γελντά μισούσε το ψέμα, αλλά, παρ' όλα αυτά, έλεγε ψέματα, όμως, για άγνωστο λόγο, πίστευε ότι ποτέ δε θα έλεγε ψέματα σε εκείνον. Αυτό ήταν σαν ένα είδος έκλειψης σελήνης που συνέβαινε στην ψυχή του, αφού η ευφυΐα του έπαυε να είναι διερευνητική και παραδινόταν στην πεποίθηση ότι η Γελντά, την οποία είχε πιάσει πολλές φορές να λέει ψέματα, θα ήταν έντιμη με εκείνον. Και ο Σελίμ επιθυμούσε την απόλυτη ασφάλεια, σαν και αυτή της Γελντά, και, αν όχι για να αγαπήσει, για να συνδεθεί έπρεπε να αισθάνεται ασφάλεια δίχως την παραμικρή υποψία. Ίσως γι' αυτό τον λόγο να συνδεόταν με τη Γελντά έχοντας την πεποίθηση κρυμμένη στην ψυχή του, σε τέτοια κατάβυθα όπου δε θα μπορούσε να διεισδύσει ούτε η ευφυΐα ούτε η συνειδήσή του για να τον ενοχλούν με ερωτήσεις. Αυτός ο δεσμός έπρεπε να ζει εκεί όπου δε θα μπορούσε να τον φτάσει ο ίδιος, αλλιώς θα τον έφθειρε με τα ερωτήματά του,

θα κατέστρεφε μέσα σε μερικά λεπτά την ανεξίτητη μαγεία που τους συνέδεε.

Δεν υπήρχε συναίσθημα ή γυναίκα που δε θα πρόδιδε ο Σελίμ. Μονάχα τις ιδέες κρατούσε μακριά από το πεδίο της προδοσίας: δεν έλεγε ψέματα αναφορικά με τις ιδέες και τη δουλειά του, ή, καλύτερα, δεν μπορούσε να πει· ωστόσο, από τη στιγμή που θα έμπαινε στον κόσμο των συναισθημάτων, μετατρέποταν σε ψεύτη, απατεώνα, προδότη. Και στο θέμα του ψέματος είχε μια παράξενη εντιμότητα: παραδεχόταν ότι ήταν ψεύτης, και, σαν παραχαϊδεμένο παιδί, πίστευε πως οι γυναίκες, λόγω της ευφυΐας και της εντιμότητάς του αναφορικά με τις ιδέες, θα έπρεπε να αποδεχτούν τα παιχνίδια με τα ψέματα στην αρένα των συναισθημάτων.

Στην αρχή της σχέσης τους, μια νύχτα βαθιά, προς τα ξημερώματα, εκεί που η Γελντά, εξαντλημένη και κουρασμένη μετά την ερωτική βραδιά ξάπλωνε στο στήθος του Σελίμ, του είχε πει σχεδόν ικετευτικά: «Μη μου λες ψέματα, δεν τα αντέχω».

Ήξερε ότι έλεγε ψέματα καθώς της απαντούσε «εντάξει», δεν ήταν δυνατό να μην πει ψέματα, αφού, για εκείνον, το ψέμα ήταν ό,τι το νερό για το ψάρι: εκεί είχε γεννηθεί, εκεί είχε μεγαλώσει, εκεί είχε ζήσει. Δεν ήξερε να ζει λέγοντας την αλήθεια στις γυναίκες, έπρεπε να έχει μια κρυφή ζωή, όπου έπρεπε να ζει τις σχέσεις που ήταν μακριά από τους έρωτες, τις αγάπες, τα συναισθήματα, να πνίγεται στα τρυφερά και απόκρυφα χάρδια του κορμιού, να μπορεί να κρύβεται σε έναν μυστικό, απροσπέλαστο κήπο μακριά από τις γυναίκες που δεν εμπιστευόταν, μακριά ακόμη κι από τη ζωή.

Ζούσε σαν ένας σπιούνος που φοβόταν μην αποκαλυφθεί η ταυτότητά του· θα πρέπει να πίστευε πως ο ειρωνικός, δυνατός άντρας, εάν έχανε τον πλεγμένο από ψέματα μανδύα του, τότε η προσωπικότητα που θα αποκαλυπτόταν δε θα ήταν άξια να αγαπηθεί. Γι' αυτό, για να μπορέσει να κρύψει αυτό

τον άντρα, είχε αναγκαστεί να παραιτηθεί από πολλές γυναίκες και αγάπες.

Η αθωότητα της ταυτότητας που έκρυβε βρισκόταν σε αντίφαση με την αγριότητα της προδοσίας στην οποία κατέφευγε για να την κρύψει. Αυτό που κάλυπτε με ένα συναίσθημα ντροπής ήταν μια τρελή λαχτάρα να αγαπηθεί, κάτι που μπορούσε να το συναντήσει κανείς σε κάποιον που δεν αναγνώριζε κανόνες και όρια, και ένιωθε τον εαυτό του απόκοσμο από τους ανθρώπους. Φοβόταν πως αν έπεφτε ο μανδύας του, δε θα τον αγαπούσαν· για να μη φανεί η πλευρά που λαχταρούσε να αγαπηθεί, είχε προδώσει και απομακρύνει όλες τις γυναίκες που τον είχαν αγαπήσει. Δεν ήξερε γιατί κουβαλούσε αυτό το συναίσθημα, δεν ήθελε να προβληματιστεί για το εν λόγω θέμα, και αρνιόταν κατηγορηματικά να το συζητήσει.

Όταν η Γελντά έπιασε τα πρώτα του ψέματα, στην αρχή του μίλησε οργίλα, προσβλητικά, και μετά του είπε: «Αν λες ψέματα, είναι πολύ δύσκολο να σ' αγαπήσω».

«Είναι επίσης δύσκολο να φιλήσεις έναν βάτραχο· ωστόσο, όταν η πριγκίπισσα φίλησε τον βάτραχο, έγινε πριγκίπισα».

«Ναι, αλλά εκείνο είναι παραμύθι...»

«Κι εγώ ένα παραμύθι ζητάω, έναν μύθο που να κάνει όλες τις πραγματικότητες ασήμαντες... Δεν είμαι πρόθυμος να δεχτώ κάτι λιγότερο από έναν μύθο».

Πράγματι, με έναν αθώο τρόπο, που δεν το περίμενε κανείς από έναν τόσο ευφυή άντρα, αποζητούσε τον μύθο και περίμενε υπομονετικά να πραγματοποιηθεί. Είχε πείσει τη Γελντά και τον εαυτό του ότι, με το πέραςμα του χρόνου, θα ζούσαν τον μύθο πολιορκημένοι από μια αγάπη που θα διαρκούσε μια ολόκληρη ζωή όπου κανείς από τους δύο δε θα έλεγε ψέματα ούτε θα παρασιτράτιζε από την εντιμότητα.

Πίστευαν ακράδαντα πως, αν μπορούσε κανείς να ζήσει τον μύθο, αυτό θα ήταν εφικτό μονάχα με τους δυο τους· τους άρεσε να το πιστεύουν αυτό, διότι η πεποίθησή τους

προσπάτευε από τις πραγματικότητες, τις ψευτιές, τις προδοσίες. Κάνοντας όνειρα ότι μια μέρα θα ζούσαν τον μύθο αντλούσαν δύναμη και παρηγοριά. Στο κύλισμα του χρόνου, ο μύθος αυτός είχε γίνει η βάση και το σύμβολο της σχέσης τους: ξάπλωναν δίπλα δίπλα κι ονειρεύονταν το πώς θα ήταν στα γεράματα. Από την ημέρα που έκαναν όνειρα για εκείνη τη μακρινή εποχή, άρχισαν να αγαπούν τα γεράματα πιο πολύ κι από τα νιάτα: μέρες δίχως κινδύνους, ανέφελες, δίχως φόβους, γήρας γεμάτο αγάπη και εμπιστοσύνη, περίπατοι στον κήπο, διαβάσματα σε ένα ευρύχωρο σαλόνι σε δυο αντικριστές πολυθρόνες, τα βράδια στη βεράντα, με τα ζεστά πουλόβερ στην πλάτη, να ακούν τα νυχτοπούλια να κελαηδούν, τα γόνατα σκεπασμένα με κουβέρτες...

Κάθε φορά που συζητούσαν πρόσθεταν κι άλλα όνειρα στον μύθο: μιλούσαν για το πώς θα ντύνονται, πώς θα συζητούν, ακόμη και για παραξενιές μιλούσαν. Όταν φαντάζονταν τις ημέρες που θα ήταν ηλικιωμένοι, ζούσαν τις πιο ευτυχισμένες, τις πιο σίγουρες στιγμές της σχέσης τους, ακόμη και της ζωής τους. Κάθονταν κολλητά, με την ψυχή τους να γέμει εμπιστοσύνη και ασφάλεια. Τούτες οι στιγμές ήταν το θαύμα τους: δύο άτομα που δεν έτρεφαν εμπιστοσύνη στους ανθρώπους πίστευαν ολόψυχα ο ένας στον άλλο. Το ανήσυχο πνεύμα τους σάρκωνε μια ζεστή και γαλήνια ατμόσφαιρα που τους έκανε να σκέφτονται πως είχαν ήδη αγγίξει το θαύμα. Αυτή η σκέψη τούς γέμιζε εμπιστοσύνη για το μέλλον.

Είχαν ένα όνειρο που έφερε κοντά τους δύο πράγματα που τα ήθελαν με πάθος: τη γαλήνη και τον έρωτα, κι έναν μύθο που τον προσπάτευαν ακόμη κι από τον ίδιο τους τον εαυτό. Ο μύθος ήταν το θερμοκήπιο που έστησαν γύρω από την αγάπη τους, που ήταν εύθραυστη σαν ένα εξωτικό λουλούδι που μαραϊνείται με το πρώτο θρόισμα. Τα συναισθήματα που έμεναν έξω από το θερμοκήπιο πληγώνονταν, οι σχέσεις τους μαράζωναν, όμως ο μύθος τούς ένωνε με την αγάπη, για την οποία

ήταν σίγουροι ότι δε θα μπορούσαν ποτέ να την ξαναζήσουν.

Το πρώτο βράδυ στο χωριό, η Γελντά, νιώθοντας μεγάλη μοναξιά και θλίψη, έτρεξε στους βράχους να τηλεφωνήσει στον Σελίμ. «Σε πεθύμησα», του είπε με μια νοσταλγία που έβαζε σε δεύτερη μοίρα την οργή που ένιωθε όταν άκουγε τη φωνή του τον τελευταίο καιρό. Δεν του μίλησε καθόλου για μοναξιά και θλίψη, απλά κόλλησε το τηλέφωνο στο στόμα της και του είπε: «Στον κήπο ενός σπιτιού είδα έναν φούρνο καμωμένο από πηλό. Θα χτίσω κι εγώ έναν παρόμοιο στον κήπο μας· όταν ξυπνάς το πρωί, θα βρίσκεις στο τραπέζι φρέσκο χωριάτικο ψωμί».

Όπως η Γελντά είχε κρύψει την οργή της, το ίδιο έκανε και ο Σελίμ.

Την προηγούμενη είχαν ζήσει έναν ομηρικό καβγά. Στο καφέ όπου κάθονταν περιμένοντας την ώρα της πτήσης, η Γελντά, με τη μανία που την έπιανε τότε τότε, είχε πετάξει κάτω το ποτήρι κάνοντάς το χίλια κομμάτια. Οι θαμώνες του καφενείου γύρισαν και τους κοίταξαν. Ο Σελίμ, που απεχθάνονταν τις συμπεριφορές που τραβούσαν την προσοχή των άλλων, κοκκίνισε από ντροπή. «Ηρέμησε, σε παρακαλώ», της είχε ψιθυρίσει.

Συνέχισαν τον τσακωμό και στο αυτοκίνητο. Ήταν τόσο σίγουρος ο καθένας ότι είχε δίκιο, που ούτε άκουγε τι έλεγε ο άλλος. Είχαν κυριευτεί από μάνητα, που τους ταλαιπωρούσε συχνά τον τελευταίο καιρό. Η οργή προερχόταν από την πίκρα και τη θλίψη του αποχωρισμού. Δεν μπορούσαν επ' ουδενί να καθίσουν και να μιλήσουν για τη νοσταλγία.

Καθώς πλησίαζαν στο αεροδρόμιο, ο Σελίμ είπε: «Να μην αποχωριστούμε έτσι».

Η Γελντά δεν απάντησε.

Προτού στρίψουν στο αεροδρόμιο, η Γελντά κοίταξε το ρολόι της. «Έχουμε λίγη ώρα ακόμη», είπε, «ας περπατήσουμε λιγάκι».

Ο Σελίμ προσπέρασε την είσοδο του αεροδρομίου δίχως να πει τίποτα. Ύστερα από λίγο, η Γελντά τού είπε: «Βρες ένα ερημικό δρομάκι». Βρήκαν ένα, και σταμάτησαν.

Η Γελντά γύρισε προς τον Σελίμ και τον κοίταξε επίμονα. «Αγκάλιασέ με», είπε. «Φίλησε με σαν να πρόκειται να μη με ξαναδείς».

Είχε μιλήσει σαν τον ασθενή που ζητά το φαρμάκι για να γλιτώσει από τον πόνο, με τόσο βαθιά θλίψη και υποταγή στη μοίρα, που κάποιος άλλος θα συνερχόταν, θα εμπόδιζε πιθανώς τη Γελντά να φύγει, όμως ο Σελίμ ήταν τόσο τυφλωμένος από το φως των παραμυθιών και των θαυμάτων που γέμιζε τη σχέση τους, ώστε, παρ' όλες τις κρίσεις οργής, δεν μπορούσε να δει την πραγματικότητα.

Φιλήθηκαν με πάθος, στοργή και πόνο, σαν να ήταν η τελευταία φορά.

Μετά η Γελντά ακούμπησε το κεφάλι της στο στήθος του, ανάσανε τη μυρωδιά του και είπε: «Ας φύγουμε τώρα».

Αυτό ήταν το τελευταίο τους φιλί στον κόσμο του παραμυθιού.

III

ΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΞΥΠΝΗΣΕ με τις φωνές που έρχονταν από το φυλάκιο.

Ήχοι από τις μπότες που θύμιζαν ξύλα να τρίβονται το ένα με το άλλο, διαταγές, επαναλήψεις των διαταγών με δυνατή φωνή που αντηχούσαν στην πεδιάδα, παραγγέλματα «Προσοχή!», μια κραυγή την οποία η Γελντά θα αποστήθιζε πολύ γρήγορα, «Στις διαταγές σας, κύριε διοικητά!», και η άλλη φωνή που ξάφνιαζε τη Γελντά, χωρίς να ξέρει τον λόγο, «Πώς

είσαι, φαντάρει;», και η ομαδική κραυγή σαν ομοβροντία που ακολουθούσε ως απάντηση στην ερώτηση, «Ευχαριστώ!».

Σηκώθηκε και άνοιξε το παράθυρο. Με τις πρώτες ακτίνες του ήλιου, οι βράχοι άρχισαν να φαίνονται πιο καθαρά· ένας άνεμος που φυσούσε από τους κοκκινωπούς λόφους την έκανε να αναριγίσει. Παρότι οι πλαγιές των βουνών ήταν άνυδρες, ο άνεμος μύριζε ρίγανη και φρέσκο χόρτο. Αργότερα η Ροζντά θα της έλεγε ότι «είναι η μυρωδιά του κάμπου, που φτάνει μέχρι εδώ τα πρωινά».

Είχε περάσει μια φοβερή νύχτα, σχεδόν δεν είχε κοιμηθεί καθόλου, και όταν, εξαντλημένη από την κούραση, αποκοιμόταν για λίγο, ξυπνούσε με εφιάλτες, αφού διαρκώς έβλεπε νεκρά, διαμελισμένα κορμιά.

Παρά την αϋπνία, την κούραση, τους εφιάλτες, τη θλίψη και τη μοναξιά, είχε μια ζωντάνια που μπορεί να οφειλόταν στον καθαρό αέρα ή την ικανοποίηση που νιώθει κάποιος που είχε γλιτώσει από δυστύχημα.

Το προηγούμενο βράδυ, αφού βγήκε ταραγμένη από το σπίτι, πήγε βιαστικά στους βράχους πίσω από το φρούριο· εκεί, χωμένη σε ένα βαθούλωμα για να αποφύγει τον δυνατό άνεμο, με σκόρπια μαλλιά, κόκκινα από το αγιάζι μάγουλα, βουρκομένα από τη μοναξιά μάτια, φανταζόταν με ζήλια τι μπορεί να κάνει ο Σελίμ ενώ η ίδια βρισκόταν ολομόναχη σε ένα σκοτεινό και έρημο χωριό. Πάτησε βιαστικά με τα λεπτά της δάχτυλα τους αριθμούς του κινητού και τελικά άκουσε τη φωνή που ήθελε να ακούσει περισσότερο από καθετί άλλο εκείνη τη στιγμή.

Κανείς άλλος δεν μπορούσε να καταλάβει τι ένιωσε μόλις άκουσε τη φωνή του Σελίμ και πόσο επηρεαζόταν από αυτή τη φωνή. Όταν τον άκουγε, σπάραζε με πόνο, φόβο αλλά και οργή, σαν τον κατάδικο που βλέπει στην πόρτα τον δήμιό του, κοβόταν η ανάσα της, το στομάχι της σφιγγόταν σαν να είχε καταπιεί μια σιδερένια μπάλα, τα πόδια της έτρεμαν, έχανε τη φωνή της, ένιωθε χτυποκάρδι, νόμιζε πως θα πέθαινε. Αν

ήταν στο χέρι της, δε θα ήθελε να ξανακούσει τη φωνή του, όμως, παρ' όλες τις στενοχώριες, τα βάσανα και τις ταλαιπωρίες της ζωής, παρά τις κρίσεις θλίψης και θυμού που προκάλυψε ο ίδιος ο Σελίμ, δεν υπήρχε άλλη φωνή να προσφύγει και καμιά άλλη φωνή δεν τη γέμιζε εμπιστοσύνη όσο αυτή, και ήξερε ότι ποτέ δε θα έβρισκε κάτι ανάλογο στο μέλλον. Η φωνή του Σελίμ ήταν εκείνο το σωτήριο ενέσιμο ελιξίριο που της τρυπούσε τον λαιμό για να ζήσει· χρειαζόταν το ελιξίριο για να ζήσει, έστω και κομματιασμένη.

Η συνομιλία με τον Σελίμ την είχε ανακουφίσει έστω και λίγο, την είχε γλιτώσει από το συναίσθημα της περιδίνησης στο κενό. «Τώρα πρέπει να πάω να φάω και να γνωριστώ με την ομάδα, όμως αργότερα θα σου ξανατηλεφωνήσω», είχε πει.

Και μετά, χωρίς να μπορεί να κρύψει την αγωνία και την περιέργεια της φωνής της, ρώτησε με προσποιητά αδιάφορο ύφος: «Θα είσαι στο σπίτι;»

«Φυσικά, στο σπίτι θα είμαι...»

Αυτή η πρόταση την έκανε να χαρεί πολύ.

«Πρέπει να κλείσω, θα ξανατηλεφωνήσω».

Βγήκε από το βαθούλωμα των βράχων. Τα βουνά στέκονταν πάνω από την πεδιάδα σαν σκοτεινό, συμπαγές σώμα, σχηματίζοντας μαύρες σκιές μέσα στη νύχτα. Από το μοναδικό παράθυρο στο πίσω μέρος του φρουρίου έβγαινε ένα κίτρινο φως· από μερικά σπίτια διακρινόταν μια τρεμουλιαστή, αδύναμη φωτεινότητα, ενώ από τα μεγάλα τετράγωνα παράθυρα του καταλύματος το δυνατό φως από τις λάμπες φθορίου έπεφτε στο χώμα. Το μεταλλικό κατάλυμα φάνταζε στο μισοσκόταδο σαν να είναι από αλουμινοχαρτό.

Μολονότι ήθελε να μείνει κολλημένη στη φωνή του Σελίμ, που άλλοτε την αρρώσταινε κι άλλοτε τη γαλήνευε, άρχισε να προχωράει προς το κατάλυμα.

Όλα τα εκ γενετής προτερήματά της, όπως η ομορφιά, η ευφυΐα, η εργατικότητα, η ψυχραιμία, η ταχύτατη αντίληψη, η

αυτοπεποίθηση, που δεν κλονιζόταν μπροστά σε καμιά αρχή, τίτλο, ή δύναμη, γύριζαν σε μια αυταρέσκεια που θα μπορούσε κανείς να τη συναντήσει μονάχα στις θεές του Ολύμπου, και, ενώ διέθετε την εξυπνάδα με την οποία θα μπορούσε να την κρύψει, αυτή μεγάλωνε ξεκινώντας από την παιδική ηλικία, τύλιγε όλη της την ύπαρξη και κατέληγε να γίνει η μεγαλύτερη της αδυναμία.

Όπως κάθε άνθρωπος που θαυμάζει τον εαυτό του, έτσι κι εκείνη πληγωνόταν εύκολα· φοβόταν πολύ μην της πουν ψέματα και την κάνουν να φαίνεται ηλίθια· την τρέλαινε η ιδέα και μόνο πως κάποιος άντρας θα μπορούσε να επιλέξει άλλη αντί γι' αυτήν, υποψιαζόταν κάθε κίνηση, κάθε κουβέντα του αγαπημένου της, και υπέφερε αφάνταστα από ζήλια. Συμπεριφορές τις οποίες θεωρούσε απαράδεκτες για τους άλλους, τις θεωρούσε ως δικαίωμά της όταν αφορούσαν την ίδια, έβρισκε πάντα λογικά επιχειρήματα για να τις δικαιολογήσει. Έτσι, καμιά φορά, αν και επιτιμούσε τον εαυτό της για τις πράξεις της, αργότερα τον έπειθε για το δίκιο της. Η πιο επικίνδυνη πλευρά της ήταν ότι είχε πραγματικά καρδιά διαμάντι. Επηρεαζόταν από τα βάσανα των άλλων, λυπόταν για τις στενοχώριες τους. Όταν προσέβαλλε κάποιο άτομο, δικαιολογούσε την πράξη της λέγοντας στον εαυτό της *όμως εγώ είμαι καλός άνθρωπος*.

Μέσα στο σκληρό κέλυφος των προτερημάτων της κρυβόταν μια αρρωστημένη ευθιξία που προερχόταν από τον αυτοθουμασμό της· όταν κανείς άγγιζε το ευάλωτο σημείο της, θύμωνε τρελά, βίωνε κρίσεις οργής, έβαζε σε κίνδυνο τον εαυτό της, το μέλλον της, προκειμένου να τιμωρήσει, να πονέσει αυτόν που την έθιξε, και, μολονότι δύσκολο να το πιστέψει κανείς, περνούσε από το μυαλό της ακόμη και να σκοτώσει ή να σκοτωθεί. Αυτό που την έσωζε από την αρρωστημένη αυτή κατάσταση ήταν το αίσθημα της υπευθυνότητας, που ήταν ισχυρό όσο και αυτό της ζήλιας. Όποια κι αν

ήταν η δουλειά που είχε αναλάβει, την έκανε με μεγάλη σοβαρότητα και υπευθυνότητα, και έβαζε όλες της τις δυνάμεις για να την κάνει καλύτερα από όλους.

Παρότι θα ήθελε να περάσει όλη τη νύχτα μιλώντας με τον Σελίμ, επειδή ήταν υπεύθυνο άτομο διέκοψε τη συνομιλία ώστε να προλάβει το φαγητό, όπου θα γνώριζε τα στελέχη της ομάδας.

Όταν μπήκε στο κατάλυμα, λόγω της ζέστης χαλάρωσε, και τότε κατάλαβε πόσο σφιγμένη ήταν όταν μιλούσε στο κινητό στους βράχους. Το εσωτερικό μύριζε χαρτί, μελάνι, πλαστικό συσκευασίας και καφέ. Σε μια άκρη είδε στοιβαγμένα το ένα πάνω στο άλλο χαρτονένια κουτιά· στον τοίχο ήταν κρεμασμένος ένας πίνακας με πράσινη τσόχα, όπου πάνω του είχαν καρφισώσει τα ονόματα των υπεύθυνων και τον τόπο υπηρεσίας τους. Οι τοίχοι του καταλύματος ήταν κάτασπροι· όλα αυτά της θύμιζαν τις πρώτες μέρες στο πανεπιστήμιο στην Αμερική. Αισθάνθηκε σαν να βρέθηκε σε άλλη χώρα, αφήνοντας πίσω το ερημωμένο χωριό.

Από την ανοιχτή πόρτα, απέναντί της, μπορούσε να δει έναν άντρα να κάθεται μπροστά σε ένα τραπέζι. Όταν χτύπησε διακριτικά την πόρτα, ο άντρας σήκωσε το κεφάλι και την κοίταξε με βλέμμα γεμάτο απορία.

«Είμαι η Γελντά Σοϊντάν...»

Ο άντρας έσκυψε το κεφάλι κι άρχισε να ψάχνει τα χαρτιά που είχε μπροστά του για να εντοπίσει το όνομά της.

«Α, μάλιστα... Καλώς ορίσατε.»

Η Γελντά περίμενε ο άντρας να σηκωθεί, εκείνος όμως δε σηκώθηκε· για λίγο επικράτησε ενοχλητική αμηχανία. Ο άντρας δε φαινόταν να ήθελε να μιλήσει· αυτό είχε ενοχλήσει τη Γελντά, που ήταν συνηθισμένη στο ενδιαφέρον των αντρών. Ντρεπόταν όταν ένιωθε έτσι.

«Η Ροζντά μού είπε ότι θα δειπνήσουμε εδώ με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας», είπε η Γελντά σε ψυχρό τόνο.

«Προχωρήστε ευθεία στον διάδρομο· κάναμε τραπεζαρία το τελευταίο δωμάτιο. Όλοι βρίσκονται εκεί».

Καθώς η Γελντά είπε «ευχαριστώ» κι έκανε να φύγει, ο άντρας σηκώθηκε από τη θέση του.

«Σήμερα φοβηθήκατε στο ελικόπτερο».

Από την παιδική της ηλικία, στη Γελντά δεν άρεσε καθόλου να της τονίζουν οι άντρες την αδυναμία, τη δειλία, την έλλειψη αντοχής των γυναικών· όταν καταλάβαινε ότι την ειρωνεύονταν περνούσε στην επίθεση. Ωστόσο, επειδή στο ελικόπτερο είχε πράγματι φοβηθεί, δεν ήξερε τι να απαντήσει. Θυμόταν τη στιγμή που φοβήθηκε: όταν το ελικόπτερο έκανε απότομη στροφή ενώ πετούσε πάνω από έναν συνοικισμό με λίγα σπίτια και κάνα δυο ασημένιες λεύκες, και κατευθύνθηκε με ταχύτητα προς έναν λόφο, η Γελντά ενστικτωδώς κοίταξε τρομαγμένη τους δυο άντρες που κάθονταν λίγο πιο πέρα. «Θα αναρριχηθεί στην πλαγιά πετώντας χαμηλά ώστε να μην μπορέσουν οι τρομοκράτες να σημαδέψουν με άνεση», της είχε πει ο ένας από αυτούς, που είχε πολύ όμορφα χείλη και ένα χαμόγελο που προκαλούσε φόβο.

Η Γελντά κατσούφιασε για να δείξει τη δυσαρέσκεία της.
«Α, έτσι;»

Ήξερε ότι αυτή η έκφραση έφερνε τους άντρες κοντά της, ωστόσο εκείνος δεν έδειξε να αλλάζει στάση. «Έτσι», είπε χαμογελώντας.

Η Γελντά, βλέποντας τώρα αυτό το χαμόγελο, συνειδητοποίησε ότι επρόκειτο για τον άντρα που βρισκόταν στο ελικόπτερο, που τώρα της έτεινε το χέρι για χειραψία.

«Είμαι ο διοικητής, και υπεύθυνος ασφαλείας της ομάδας. Ονομάζομαι Τανέρ...»

Η στάση του ενέπνεε μια ενοχλητική αυτοπεποίθηση, μια απωθητική αυταρέσκεια. Φαινόταν ότι ήταν σίγουρος για το κύρος του και την επιρροή του πάνω στις γυναίκες.

Η Γελντά έσφιξε απρόθυμα το χέρι δίχως να πει «χάρηκα»,

γύρισε την πλάτη κι άρχισε να προχωρά στον διάδρομο. Ο χώρος με τους άσπρους τοίχους, τις πινακίδες με τα ονόματα που ήταν κρεμασμένες στις πόρτες, τα μικρά πανό, τα μικρά καρτοσάκια για τη μεταφορά εγγράφων που ήταν τοποθετημένα στις γωνίες απέπνεε ασφάλεια και τάξη. Από το τέλος του διαδρόμου έρχονταν ήχοι από μαχαιροπίρουνα, ομιλίες, αγγλικές λέξεις και πνιχτά γέλια.

Όταν μπήκε μέσα, πρώτη την είδε η Ροζντά.

Από τη μια η φυσιολογική αμηχανία του ανθρώπου που συναντά άγνωστο κόσμο, από την άλλη η εκ γενετής αιδημοσύνη της Γελντά, την έκαναν μοιραία να συμπεριφέρεται κρατώντας απόσταση, κάτι που οι άλλοι το εξελάμβαναν ως ψυχρότητα. Έτσι έγινε και κατά τη γνωριμία με τα μέλη της ομάδας.

Η Ροζντά τη συνέστησε στον καθένα ξεχωριστά.

«Αυτός είναι ο Λέοπολντ, κοινωνικός ανθρωπολόγος, που, παρά το όνομά του, είναι Ισπανός· ο Γκίντερ, Γερμανός, όπως ακούς και από το όνομά του, είναι ψυχίατρος· η Έιμι, η Αγγλίδα γιατρός μας· ο Ζακ, Γάλλος, αρχηγός της αποστολής και συμπεριφοριστής· η Μπεατρίτσε, Ιταλίδα κοινωνιολόγος».

Μετά στράφηκε προς την ομάδα.

«Η Γελντά χανούμ είναι οικονομολόγος».

Τα μέλη της ομάδας χαμογέλασαν ευγενικά αλλά και αδιάφορα· το ενδιαφέρον τους ήταν εστιασμένο προς τους ίδιους, γινόταν αντιληπτό ότι δεν έδιναν μεγάλη σημασία στους «ντόπιους». Η Γελντά, ενώ καθόταν στο τραπέζι, είχε ήδη αποφασίσει πως εκείνη τη νύχτα αντίπαλός της θα ήταν η Μπεατρίτσε, με το τολμηρό ντεκολτέ του χακί πουκαμίσου της, και αυτός τον οποίο θα συμπαθούσε θα ήταν ο Ζακ, με τα μακριά, άσπρα μαλλιά που έπεφταν στους ώμους, το κοκκινισμένο από τον ήλιο πρόσωπο και τον γεμάτο ρυτίδες σαν της χελώνας λαιμό του.

Άρχισε να τρώει αθόρυβα το φαγητό της· οι άντρες της ομήγυρης πρόσεξαν αμέσως τη σιωπή και την απροθυμία της

να πιάσει κουβέντα για να σπάσει τον πάγο. Προσπάθησαν να την κάνουν να πάρει μέρος στη συζήτηση, όμως εκείνη αποκρινόταν με ευγενικό χαμόγελο και σύντομες απαντήσεις.

Καθώς έτρωγε δεν την απασχολούσαν καθόλου τα μέλη της ομάδας, τα οποία, μέσα στο λευκό φως, έδειχναν τώρα θολές σκιές· δεν άκουγε καν τι έλεγαν. Ήθελε να φύγει μια ώρα αρχύτερα, να πάει να μιλήσει με τον Σελίμ, να ακούσει τη φωνή του, να του εξηγήσει όσα συνέβαιναν γύρω της, να καταλαγιάσει, ακούγοντας τη φωνή του, τον πόνο που την κατέτρωγε. *Έγινα σαν τη βοηθό του μάγου, σκέφτηκε κάποια στιγμή. Όσο απομακρύνομαι, τόσο πιο πολύ δένομαι.* Είχε σκεφτεί όταν ήταν δίπλα του πως θα μπορούσε να απομακρυνθεί, να φύγει, να ξεχάσει, είχε ονειρευτεί μια καταπράσινη κωμόπολη όπου θα γνώριζε καινούργιους, ενδιαφέροντες ανθρώπους, όμως την είχαν στείλει στο εγκαταλειμμένο, αποκλεισμένο από βουνά, ζοφερό χωριό. Κανένας άντρας δεν τραβούσε το ενδιαφέρον της.

Κάποια στιγμή, νόμισε πως ο Ζακ πρόσφερε το όνομά της. Η Ροζντά την έσπρωξε ελαφρά με τον αγκώνα. «Ο Ζακ κάτι θέλει να σε ρωτήσει», είπε.

«Παρακαλώ».

Ο Ζακ μιλούσε αγγλικά με συμπαθητική γαλλική προφορά.

«Γελντά, ξέρεις να οδηγείς αμάξι;»

«Ναι».

«Μπορείς να οδηγείς και τζιπ;»

«Αμάξι δεν είναι το τζιπ;»

Άθελά της, η φωνή της είχε ακουστεί σκληρή και εχθρική οποιαδήποτε ερώτηση, όποιο θέμα κι αν αφορούσε, όταν αναφερόταν στις ικανότητές της, την εκνεύριζε. Ντράπηκε που μίλησε έτσι στον γλυκό ηλικιωμένο. Του χαμογέλασε.

«Οδηγώ και τζιπ, Ζακ».

«Θαυμάσια... Τότε αύριο να βγούμε μαζί. Εγώ απεχθάνομαι την οδήγηση».

Ο Λέοπολντ πήρε τον λόγο με ένα κάπως ξεδιάντροπο χαμόγελο που έδειχνε ότι υποτιμούσε τις γυναίκες.

«Βρήκες όμορφη οδηγό, Ζακ».

Η Γελντά τον κοίταξε από την κορυφή ως τα νύχια με τόσο κοφτερό βλέμμα, που ο νεαρός Ισπανός, με το δεύτερο αστείο αυτού του είδους, θα είχε μεγάλο πρόβλημα.

«Εσύ αύριο με ποιον θα βγεις;» τον ρώτησε η Γελντά.

Ο Λέοπολντ διαισθάνθηκε ότι μπορεί να δεχόταν επίθεση, γι' αυτό απάντησε ευγενικά.

«Με τον Γκίντερ...»

«Βρήκες όμορφο οδηγό...»

Στο δωμάτιο έπεσε βαριά σιωπή. Η Γελντά, που δεν είχε εκτονώσει την οργή της, στράφηκε στον Ζακ.

«Αύριο θα σε πάω βόλτα».

Ο Ζακ είχε καταλάβει ότι η Γελντά ήταν θυμωμένη, όμως ήταν φανερό ότι δεν του άρεσε να του μιλούν με αυτό τον τρόπο.

«Όπως ένα γέρικο σκυλί πάει βόλτα το μικρό του;»

«Δε μοιάζεις με μικρό σκυλί».

Η Γελντά έβλεπε με την άκρη του ματιού της ότι η Ροζντά την κοίταζε με φρίκη· η ματιά της Ροζντά έκανε τη Γελντά να απολαμβάνει την κουβέντα.

Όλοι είχαν σωπάσει για να παρακολουθήσουν τη συζήτηση της Γελντά με τον Ζακ.

«Ωστόσο, μοιάζω με γέρο», είπε ο Ζακ.

Η Γελντά συνειδητοποίησε ότι ένιωθε ένταση δίχως λόγο· είχε πάρει σκληρό ύφος, κάτι που δεν είχε νόημα, και είχε δημιουργήσει μια εχθρική ατμόσφαιρα. Όλοι την κοίταζαν σαστισμένοι. Χαμογέλασε στον Ζακ.

«Ζακ, μπορείς να μου δώσεις ένα ποτήρι κρασί, σε παρακαλώ;»

Όλοι είχαν χαμογελάσει εκτός από την Μπεατρίτσε· ο έλεγχος των συναισθημάτων μετά από μια σύντομη συμπλοκή είχε

περάσει στη Γελντά. Όταν ένιωθε ένταση, το ίδιο ένιωθαν και οι άλλοι, όταν ηρεμούσε, την ακολουθούσαν και οι υπόλοιποι.

Ο Ζακ γέμισε ένα ποτήρι με κρασί, της το έδωσε, και μετά σήκωσε το δικό του.

«Salut!»

«Salut!»

Κάτω από το απορημένο βλέμμα της ομήγυρης, ήπια μονορούφι το κρασί της.

Μετά σηκώθηκε.

«Με συγχωρείτε... Είμαι κουρασμένη, θα πάω να ξεκουραστώ. Ζακ, τι ώρα θα ξεκινήσουμε αύριο;»

«Επτά και μισή είναι καλά;»

«Μια χαρά».

Βγήκε από το δωμάτιο αφήνοντας πίσω της ένα βαθύ κενό και σιωπή. Ο διάδρομος της φάνηκε πολύ ζεστός. Καθώς περπατούσε προσπαθώντας να μην τρεκλίζει, αναρωτιόταν γιατί ήπια το κρασί μονορούφι, και θυμόνε. Ήταν συνηθισμένη στο ποτό, όμως ποτέ δεν είχε πει μονοκοπανιά σαν τους μέθυσους· στενοχωρήθηκε όταν σκέφτηκε ότι θα μπορούσαν να νομίσουν πως είναι αλκοολική. Το κατάλυμα της φαινόταν σαν διαστημικό κέντρο· δε θυμόταν κανένα άλλο πρόσωπο παρά μόνο του Ζακ. Και πάλι ήταν ευχαριστημένη από τη μικρή νίκη· ήταν παράξενο, αλλά της άρεσαν αυτές οι μικρές μάχες και οι νίκες που ακολουθούσαν.

Πριν βγει από το κατάλυμα έριξε μια ματιά στο δωμάτιο του Τανέρ. Ο άντρας καθόταν στηρίζοντας τα πόδια στο τραπέζι. Της έκανε νεύμα με το χέρι σαν να έλεγε «Για πού;» κι εκείνη απάντησε κουνώντας το χέρι σαν να ήθελε να πει «φεύγω» και συνέχισε να περπατά.

Ο αέρας ήταν ακόμη πιο κρύος. Το αγιάζι της νύχτας γρατζούνισε το πρόσωπό της σαν γάτα που επιτίθεται ξαφνικά. Ακούμπησε για λίγο την πλάτη στον τοίχο του καταλύματος. Ο καθαρός αέρας τής έκανε καλό.

Περπάτησε προς τους βράχους. Ήθελε να αφηγηθεί τα καθέκαστα στον Σελίμ. Ό,τι βίωνε αποκτούσε νόημα όταν το αφηγούνταν στον Σελίμ. Πολλές λεπτομέρειες που δεν τις είχε αντιληφθεί τις καταλάβαινε όταν του μιλούσε, ξαναζούσε τα γεγονότα βλέποντάς τα από άλλη σκοπιά. Αυτό ήταν μία από τις μαγικές πλευρές της σχέσης τους. Μια φορά τού είχε πει «πολλαπλασιάζεις τη ζωή μου», και μετά, με την τάση που είχε να αρνείται τα όσα καλά έλεγε, είχε προσθέσει: «Όμως, αυτά που λιγοστεύεις είναι πολλαπλάσια».

Τα φώτα του φρουρίου είχαν σβήσει. Καθώς προχωρούσε προς τους βράχους, άκουσε ψίθυρους. Οι σκοποί στις γωνίες μιλούσαν πολύ χαμηλόφωνα. Εκείνη τη στιγμή ένα στρατιωτικό όχημα, έχοντας σκεπασμένα τα φώτα με μπλε χαρτί, ξεκίνησε μουγκρίζοντας δίπλα από το φρούριο και κατευθύνθηκε προς το χωριό. Η Γελντά ξαφνιάστηκε· το κατάκλειστο όχημα, που, με τα μπλε φώτα που του επέτρεπαν να δει μονάχα μπροστά του και το μουγκρητό που αντηχούσε στους τοίχους των σπιτιών του ερημικού χωριού της έμοιαζε σαν μεταλλικό ζώο, της υπενθύμισε ότι δε βρισκόταν σε ασφαλές μέρος, και ότι ήταν πιθανό εντελώς ξαφνικά να ξεσπούσαν φοβερά γεγονότα.

Με το άγχος ότι κάποιος θα μπορούσε να την πυροβολήσει, έχωσε το κεφάλι στους ώμους και προχώρησε προς τους βράχους ταραγμένη. Ο άνεμος είχε δυναμώσει· όταν κατάλαβε ότι δε θα μπορούσε να σταθεί όρθια μπροστά στους βράχους, λύγισε τα γόνατα και στήριξε την πλάτη σε ένα βραχάκι. Λυπόταν τον εαυτό της που, για να ακούσει τη φωνή ενός άντρα, καθόταν γονατιστή στους βράχους. Τώρα η μεγάλη ντροπή την έκανε σχεδόν να απεχθάνεται τον εαυτό της. Ήθελε να παρατήσει το τηλεφώνημα και να γυρίσει πίσω, αλλά ήξερε ότι αυτό δεν μπορούσε να το κάνει. Άρχισε να κλαίει, η οθόνη του κινητού φώτιζε το πρόσωπο και τα δάκρυά της που κυλούσαν στα μάγουλα. Πράσινες φωτεινές γραμμές ξε-

κινούσαν από τα μάτια και κατέληγαν στο σαγόνι· δεν μπορούσε να σταματήσει το κλάμα.

Ηρέμησε με δυσκολία, σκούπισε τα δάκρυα, και, με μάτι θολό, πληκτρολόγησε τους αριθμούς. Όταν στα πρώτα δύο χτυπήματα δεν πήρε απάντηση, γεμάτη πανικό, κάθισε στο έδαφος, με την ανάσα της να έχει κοπεί και τα χέρια να τρέμουν.

Στο τρίτο χτύπημα ο Σελίμ απάντησε.

Ενώ ήταν έτοιμη να πει γλυκά λόγια στον Σελίμ, να του εξηγήσει πόσο τον είχε πεθυμήσει, το γεγονός ότι εκείνος δεν απάντησε αμέσως στην κλήση τής τάρραξε όλη την εσωτερική της ισορροπία, ωθώντας τη στα όρια της τρέλας που απορρέει από την αγωνία.

«Γιατί δεν απάντησες αμέσως;» είπε σχεδόν ουρλιάζοντας.

«Μα μόνο δύο φορές χτύπησε, δεν το είχα δίπλα μου, γλυκιά μου».

Ο Σελίμ ήταν ήρεμος. Όμως το ότι ήταν τόσο ήρεμος ενώ εκείνη περνούσε κρίση, την εξόργισε ακόμη περισσότερο.

«Πού άφησες το τηλέφωνο και δεν το βρίσκεις; Πόσα δωμάτια έχει το διαμέρισμά σου; Μόνος σου είσαι εκεί;»

Ο Σελίμ απάντησε στον ίδιο ήρεμο τόνο.

«Μόνος είμαι, γλυκιά μου».

Θαρρείς ότι δεν τον άκουγε.

«Σε ρώτησα αν είσαι μόνος».

Η φωνή του Σελίμ άρχισε να σκληραίνει.

«Κι εγώ σου είπα πως είμαι μόνος».

«Τότε φώναξε “αγαπώ τη Γελντά”».

«Για ποιο λόγο; Γιατί να φωνάξω;»

Η Γελντά είχε χάσει πια κάθε έλεγχο· είχε την εντύπωση ότι μια γυμνή γυναίκα καθόταν δίπλα στον Σελίμ και οι δύο μαζί την κορούιδευαν. Είχε κόψει κάθε επαφή με το περιβάλλον, με την πραγματικότητα.

«Φώναξε “αγαπώ τη Γελντά”, άχρηστε».

«Γλυκιά μου...»

«Φώναξε σου λέω!»

Η ίδια είχε φωνάξει τόσο δυνατά, που είχε ακουστεί μέχρι το κατάλυμα· είχε αντιληφθεί τη νευρική κίνηση των φρουρών, όμως εκείνη τη στιγμή τίποτα δεν είχε σημασία. Ο Σελίμ φώναξε στο τηλέφωνο: «Αγαπώ τη Γελντά!»

«Πιο δυνατά...»

«Αγαπώ τη Γελντά!...»

Μέχρι εκείνη τη στιγμή ήταν σαν να μην άκουγε τη φωνή του Σελίμ· ξαφνικά άκουσε το ξεφωνητό, μαζί με τη βοή του ανέμου, το ποδοβολητό των φρουρών, το αλύχτισμα των σκυλιών, το μακρινό μούγκρισμα ενός στρατιωτικού οχήματος και τον θόρυβο της γεννήτριας που τροφοδοτούσε το κατάλυμα με ρεύμα. Θαρρείς πως έβγαινε από ένα βαθύ κώμα, οι αισθήσεις της ξαναζωντάνευαν· ένιωθε το κρύο χρώμα, τα μουδιασμένα δάχτυλα στα πόδια, και έβλεπε ξανά το λευκό φως του καταλύματος.

Ντράπηκε που είχε ουρλιάξει, για τον εφιάλη που είχε σπείρει μέσα σε μια στιγμή, για την αδυναμία της, και –το πιο σημαντικό– για την απρεπή της συμπεριφορά. Άρχισε πάλι να κλαίει.

«Συγγνώμη, αγάπη μου... Πώς έγινα έτσι;»

Η φωνή της πήρε πάλι οργισμένο τόνο.

«Πώς μ' έκανες έτσι;»

Τότε άκουσε την πραγματική θλίψη στη φωνή του Σελίμ.

«Δεν έχει σημασία, γλυκιά μου, πάει, πέρασε...»

Συγκινήθηκε όχι από τα λόγια, αλλά από τη φωνή του· από την πραγματική αγάπη και την οδύνη που αποτυπώνονταν στον τόνο του.

«Στενοχωριέσαι, έτσι δεν είναι, όταν με ακούς έτσι;»

Ο Σελίμ δεν απάντησε. Φοβήθηκε μήπως χρησιμοποιούσε κάποια μη κατάλληλη λέξη και προκαλούσε νέο ξέσπασμα.

Η Γελντά αντιλήφθηκε την ανησυχία του και γέλασε.

«Φοβάσαι μήπως βάλω πάλι τις φωνές, ε;»

Ο Σελίμ ακούστηκε και πάλι ήρεμος.

«Ναι».

«Σε πεθύμησα πάρα πολύ... Όλα αυτά είναι αποτέλεσμα της νοσταλγίας. Μερικές φορές δεν αντέχω· εσύ, επειδή δε με νοσταλγείς τόσο, δεν καταλαβαίνεις. Μερικές φορές σε νοσταλγώ σε βαθμό αφόρητο. Φοβάμαι ότι θα πάθεις κάτι και δε θα ακούσω ξανά τη φωνή σου».

Ο Σελίμ γέλασε.

«Και ότι μια μέρα μπορεί να είμαι με άλλη γυναίκα...»

Η Γελντά έμεινε για λίγο σιωπηλή.

«Καλύτερα να μην κάνεις τέτοια αστεία για ένα διάστημα», είπε. «Ακόμη δεν είμαι έτοιμη να ακούσω τα αστεία σου σχετικά μ' αυτό το ζήτημα».

«Εντάξει», αποκρίθηκε ο Σελίμ σαν υπάκουο παιδί. Η υποταγή στον τόνο της φωνής του και ο παιδικός του τρόπος τη γέμισε με στοργή.

«“Εντάξει” είπες; Αχ, στην πραγματικότητα είσαι το παιδί μου. Ποια μητέρα θα μοιραζόταν το παιδί της;»

Το θαύμα, το δικό τους περίεργο θαύμα, την είχε κάνει να ξεχάσει τον πόνο και την οργή, τώρα ένιωθε μονάχα τη βαθιά αγάπη, τη στοργή, τη νοσταλγία.

«Μυρίζω ακόμη τη μυρωδιά του λαιμού σου».

Μετά του μίλησε αναλυτικά για το χωριό, το κατάλυμα, τον Ζακ, τη συζήτηση στην τραπεζαρία, για το ότι όταν απάντησε στη Ροζντά «εγώ δεν είμαι Κούρδισσα» εκείνη αποκρίθηκε «ας είναι», και ότι αύριο θα οδηγούσε τζιπ. Κοντοστάθηκε για λίγο.

«Όλα αυτά θα περάσουν, έτσι δεν είναι, Σελίμ; Θα τα ξεχάσουμε όλα αυτά, δε νομίζεις;»

«Φυσικά θα περάσουν».

«Πιστεύεις ακόμη ότι θα ζήσουμε τον μύθο;»

Η φωνή του Σελίμ αυτή τη φορά ακούστηκε πράγματι δυνατή και γεμάτη πεποίθηση.

«Μα φυσικά».

«Να, βλέπεις, εγώ έχω κάποιες αμφιβολίες... Αχ, να μπορούσα να γλιτώσω από αυτές τις αμφιβολίες... Είναι τόσο κουραστική κατάσταση... Θα ήθελα να έρθει κάποιος, να κάνουμε μια συμφωνία, κι εγώ να ξυπνήσω ένα πρωί γερασμένη».

Μετά βυθίστηκαν σε μια ήρεμη συνομιλία· ο Σελίμ την ενημέρωσε πως ένα διεθνές ιστορικό περιοδικό είχε δεχτεί να δημοσιεύσει ένα άρθρο του. Αυτό το είχε μάθει λίγο νωρίτερα.

«Κι εγώ κατέστρεψα τη χαρά σου με τα ξεφωνητά μου... Σου ζητώ συγγνώμη... Δεν μπορείς να φανταστείς πόσο χάρηκα».

Ο Σελίμ τη ρώτησε πώς ήταν το σπίτι όπου θα έμενε, πώς ήταν τα φαγητά, αν κρούωνε.

«Πήρες τις χοντρές σου κάλτσες; Τα πόδια σου κρυώνουν πολύ».

Η Γελντά άρχισε να κλαίει και πάλι, αλλά τούτη τη φορά το κλάμα ήταν ήρεμο, ανακουφιστικό, την έκανε σχεδόν ευτυχισμένη.

«Τις πήρα, ψυχή μου... Εσύ στην πραγματικότητα μ' αγαπάς πολύ, έτσι δεν είναι;»

«Σ' αγαπώ πολύ...»

«Το ξέρω, γλυκούλη μου... Το ξέρω... Αλλά, να, μερικές φορές το ξεχνάω...»

Επέστρεψε στο σπίτι τα μεσάνυχτα· το κάθε κύτταρο του κορμιού της είχε παγώσει. Ανέβηκε αθόρυβα τη σκάλα και μπήκε στο δωμάτιό της.

Ξάπλωσε στο κρεβάτι, και, όταν την πήρε ο ύπνος, ονειρευόταν τα γεράματα.

Πάντως, στη διάρκεια του ύπνου δεν είχε πειστεί τόσο γρήγορα όσο το υποσυνείδητό της. Η νύχτα πέρασε με εφιάλτες, οίγη και λυγμούς.

IV

ΟΤΑΝ ΕΒΓΑΙΝΕ ΑΠΟ το σπίτι, οι στρατιώτες του φρουρίου έσερναν κουρασμένοι τα πόδια τους, στους μοβ κύκλους κάτω από τα μάτια τους ήταν ολοφάνερη η κούραση της νύχτας. Η Γελντά αργότερα θα μάθαινε ότι οι φρουροί παρακολουθούσαν τη νύχτα τα βουνά και τον κάμπο με υπέρυθρα κιάλια, και το πρωί, που τη θέση τους έπαιρναν οι φρουροί της ημέρας, κοιμόνταν.

Οι πρώτες ακτίνες του ήλιου, που κοκκίνιζαν τις κορυφές των βουνών, πρόσθεταν ένα αχνό κόκκινο στο γκριζο του πρωινού, ενώ στο φαράγγι που ξεκινούσε από τον γκρεμό μέχρι το στένωμα που σχημάτιζαν τα βουνά εξακολουθούσε να επικρατεί το καφέ, τονισμένο τώρα με μαύρες σκιές.

Από το στένωμα ξεκινούσε κι εκτεινόταν μέχρι την Αραβική Χερσόνησο η μυθική πεδιάδα της Μεσοποταμίας, επάνω στα εδάφη της οποίας έζησαν εδώ και χιλιάδες χρόνια διάφορες θρησκείες, πολιτισμοί, φυλές, με την περίφημη ευφορία των εδαφών της που έθρεψε την ανθρωπότητα αλλά έγινε και αιτία πολέμων, στην πεδιάδα όπου ακόμη και τώρα είναι ζωντανόι οι θρύλοι της, οι οποίοι μιλούν για τους Ασύριους σοφούς, τους Βαβυλώνιους φιλοσόφους, τους Άραβες καβαλάρηδες, τους Κούρδους πολεμιστές, τους ιππότες των Σταυροφοριών, τους Οθωμανούς σπαχήδες. Τα βλαστάρια της φακής που ξεπηδούσαν από το χώμα σκεπάζονταν από μια γαλαζωπή πάχνη μέσα στην οποία χόρευαν μικροσκοπικές, χρυσές φουσαλίδες. Μια ευωδιά φρέσκου χόρτου απλωνόταν σε ολόκληρη την περιοχή.

Η Γελντά στάθηκε στο χείλος του γκρεμού, γύρω δεν υπήρχε κανείς εκτός από τον στρατιώτη μπροστά στο φρούριο. Από μερικά σπίτια του χωριού υψωνόταν στον ουρανό λεπτός, τρεμουλιαστός καπνός. Ρούφηξε μέσα της τον δροσερό

αέρα που κουβαλούσε τη μυρωδιά του χόρτου και της ρίγανης που φύτρωνε στις πλαγιές· η μαγεία των βουνών και του κάμπου την έκαναν να ξεχάσει για μια στιγμή την πραγματικότητα, τα βάσανα, τους εφιάλτες που είδε τη νύχτα, και ρίγησε από χαρά. Θυμήθηκε το τετράστιχο του Ομάρ Καγιάμ που την είχε βάλει να αποστηθίσει ο Σελίμ, ο οποίος ξέσπαγε στα γέλια κάθε φορά που έκανε λάθος στην απαγγελία.

*Καγιάμ, αν μεθάς με το κρασί, να νιώθεις ευτυχισμένος
Αν κάθισες κοντά σε κάποια με ρόδινα μάγουλα, να νιώθεις ευτυχισμένος
Αφού στο τέλος του κόσμου υπάρχει ανυπαρξία
Κι αν δεν υπάρχεις, σαν να υπάρχεις, να νιώθεις ευτυχισμένος*

Εκείνη τη στιγμή, τριγυρισμένη από τα βουνά, τον κάμπο, τη δρόσο, τις ευωδιές ένιωσε την περιέργη, κάπως πικρή ευτυχία τού να είναι κανείς ζωντανός· για πρώτη φορά σκέφτηκε τον Σελίμ χωρίς να αισθανθεί πόνο και μουρμούρισε μόνη της:

«Κι αν δεν υπάρχεις, σαν να υπάρχεις, να νιώθεις ευτυχισμένος».

Ξαφνικά ένιωσε πίσω της κάποια κίνηση· γύρισε, και είδε τον Τανέρ. Το πράσινο, στρατιωτικό φανελάκι ήταν μούσκεμα από τον ιδρώτα μέχρι την κοιλιά. Φορούσε μια μαύρη φόρμα, αθλητικά παπούτσια, στη μέση ζώνη κι ένα ογκώδες περίστροφο. Ο λαιμός, τα μυώδη μπράτσα, το μέτωπο, το πρόσωπο με τις σκληρές γραμμές γυάλιζαν από τον ιδρώτα. Το κορμί του άχνιζε σαν άλογο που είχε μόλις ολοκληρώσει μια κούρσα.

Αν ήταν άλλη στιγμή, θα τον προσπερνούσε αδιάφορη, όμως η παράξενη μαγεία του πρωινού που την έκανε χαρούμενη και ευτυχισμένη της είχε δημιουργήσει μια φιλική και γαλήνια ψυχική διάθεση. Άλλωστε, στη διάρκεια της διαμο-

νής της θα ανακάλυπτε την απίστευτη επίδραση στην ανθρώπινη ψυχή που είχαν το περιβάλλον, το κλίμα, οι ευωδιές, ο ήλιος, η φωτεινότητα, το σκοτάδι, το κρύο, η ζέστη, κι ότι με κάθε τρέμισμα του φωτός και κάθε κυμάτισμα του σύννεφου κυματίζουν και τα συναισθήματα και ανασαλεύουν οι αισθήσεις όπως το πούσι στραφταλίζει επάνω στον κάμπο.

«Πώς έτσι;» ρώτησε η Γελντά.

«Πρωινό τρέξιμο», αποκρίθηκε ο άντρας.

«Πού τρέχεις;»

«Στα βουνά, τούτες τις ώρες είναι πανέμορφα».

«Τρέχεις κάθε πρωί;»

«Ναι».

«Αν δεν υπάρχει πρόβλημα, να τρέξω κι εγώ μαζί σου;»

«Όμως εγώ τρέχω πέντε χιλιόμετρα κάθε πρωί, και με συγκεκριμένο ρυθμό».

Η αδιαφορία του άντρα την εκνεύριζε, όμως, από την άλλη, τη διασκέδαζε κιόλας.

«Ήμουν αρχηγός της ομάδας βόλεϊ στο λύκειο... Προτού έρθω εδώ έκανα γυμναστική κάθε μέρα... Μην ανησυχείς, δε θα ελαττώσω τον ρυθμό σου».

«Εσύ ξέρεις. Τότε, να έρθεις».

«Κι αυτό που έχεις στη μέση; Δε μοιάζει με αθλητικό όργανο».

«Ποιο; Α, το όπλο; Περίστροφο... Εδώ δεν υπάρχει κίνδυνος, βέβαια, αλλά, καλού κακού... Καλό είναι να παίρνουμε τα μέτρα μας».

Καθώς μιλούσαν, γύρω τους είχε εμφανιστεί κόσμος. Ομιλίες στα αγγλικά με κάθε είδους προφορά, χαιρετισμοί. Ανάμεσα στον κόσμο υπήρχαν και άτομα που δεν τα είχε δει χτες. Οι περισσότεροι φορούσαν σακάκια τύπου σαφάρι, μερικοί είχαν δέσει στον λαιμό φουλάρια· η ατμόσφαιρα μύριζε περιπέτεια, προετοιμασία για μια ημέρα γεμάτη συγκινήσεις.

Σε λίγο τους πλησίασε η Ροζντά. «Πώς είσαι, Τανέρ;» ρώ-

τησε, και μετά στράφηκε στη Γελντά. «Έλα να πάρουμε το πρωινό μας, σε λίγο θα ξεκινήσουμε», είπε.

«Θα πάμε μαζί;»

«Όχι, εγώ θα πάω με τον Λέοπολντ και την παρέα του... Μαζί σας θα έρθει η Ζερίν... Να την, έρχεται κι αυτή».

Η Ζερίν ήταν μια νέα κοπέλα, με πρησμένα από τον ύπνο μαύρα μάτια, μαύρα μαλλιά μαζεμένα πίσω στον αυχένα, με μια κατήφεια στο πρόσωπο που φανέρωνε τη δυσκολία προσαρμογής στο πρωινό ξύπνημα. Παρά τη δυσαρέσκειά της αυτή, το βλέμμα της εξέπεμπε μια ζεστασιά που προκαλούσε συμπάθεια. Ωστόσο, η στάση της φανέρωνε μια κάποια υπερηφάνεια που δεν επέτρεπε τη γρήγορη φιλική προσέγγιση. Η Γελντά διαισθάνθηκε αμέσως ότι θα τη συμπαθούσε· άλλωστε, αποφάσιζε πολύ γρήγορα για τους ανθρώπους, και της άρεσαν περισσότερο αυτοί που δε γίνονταν αμέσως φίλοι και, όπως η ίδια, στην αρχή στέκονταν απόμακροι. Επειδή πίστευε ότι στην προσωπικότητά της έμεναν πολλές πτυχές να ανακαλυφθούν, το ίδιο πίστευε και γι' αυτό τον τύπο ανθρώπων.

Η Ζερίν ρώτησε κάτι τη Ροζντά στα κουρδικά.

Η Γελντά τη ρώτησε αμέσως:

«Είσαι κι εσύ Κούρδισσα;»

Η Ζερίν απάντησε μουρμουρίζοντας σαν το παιδί που το ξυπνούν από τον βαθύ ύπνο.

«Ναι».

Περπάτησαν προς το κατάλυμα. Μπροστά του ήταν σταθμευμένα στη σειρά λευκά τζιπ, τα οποία δεν είχε προσέξει χτες η Γελντά. Στις κεραίες όλων των τζιπ κυμάτιζαν οι μικρές γαλάζιες σημαίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στην τραπεζαρία είχαν τοποθετήσει πιάτα με ντομάτες, φέτα, ελιές κι ένα μικρό κοντί μέλι. Κάθισαν σε ένα τραπέζι· ένας νεαρός μοίραζε τσάι και καφέ από τα δύο θερμοί που κρατούσε στα χέρια του.

«Το πρωινό είναι χειρότερο απ' ό,τι φανταζόμουν», είπε η Γελντά. «Σαν τα πρωινά των φτηνών ξενοδοχείων...»

«Αν αναλογιστείς πού βρισκόμαστε, πρέπει να είμαστε ευχαριστημένοι και μ' αυτό», απάντησε η Ροζντά.

Η Ζερίν, δίχως να πει λέξη, είχε αρχίσει κιόλας να τρώει το πρωινό της. Ήταν φανερό ότι δεν ήθελε να μιλήσει και ότι ήταν λίγο δύστροπη τα πρωινά. Στην τραπεζαρία ακουγόταν ένα βουητό. Οι παρευρισκόμενοι συζητούσαν, περνούσαν τους χάρτες από χέρι σε χέρι, αντάλλαζαν χαρτιά με πληροφορίες· ο ενθουσιασμός που προκαλούσε η καινούργια αποστολή περνούσε από άτομο σε άτομο σαν τα σπιθίσματα του ρεύματος σε ένα ηλεκτρικό κύκλωμα. Η Γελντά ήταν ευχαριστημένη από τη ζωντάνια, την ενεργητικότητα, τον θορυβώδη δυναμισμό· η κινητικότητα πάντοτε τη γαλήνευε. Κάποια στιγμή είδε από ένα τραπέζι στο βάθος τον Ζακ να κουνάει το χέρι του. Σήκωσε το χέρι και η Γελντά και τον χαιρέτισε. Ο Ζακ έδειξε το ρολόι και, με το χέρι, σχεδίασε ένα «πέντε» στον αέρα. «Σε πέντε λεπτά να φύγουμε», είπε. Η Γελντά έγνεψε καταφατικά.

Αφού τελείωσε βιαστικά το πρωινό, σηκώθηκε όρθια. «Σας περιμένω έξω», είπε στη Ζερίν. Βγαίνοντας, έκανε νεύμα στον Ζακ ότι θα περίμενε στην πόρτα.

Δεν μπορούσε να σταθεί άπραγη. Ήθελε να βρίσκεται σε διαρκή κινητικότητα, ώστε να αποσπάται από τις σκέψεις και τα συναισθήματα, θα πάγωνε εκείνο το κομμάτι του υποσυνείδητου που της προκαλούσε ανησυχία. Όλες οι μέριμνες που την ταλάνιζαν τη γέμιζαν με τόση αγχογόνο ενεργητικότητα, που δεν μπορούσε να σταθεί στη θέση της, και, αν το κατάφερε, ήταν τόσο ενοχλητική η συσσώρευση ενέργειας στο σώμα της, που έφερε δυσφορία στην ψυχή της. Ανυπομονούσε να περιδιαβεί μέρη άγνωρα, να μιλήσει με άγνωστους ανθρώπους, να ακούσει ιστορίες, περιπέτειες, να βγάλει τον εαυτό της από το κέντρο της ζωής της.

Θα κοιμάται τώρα ο Σελίμ, σκέφτηκε καθώς στεκόταν μπροστά στο κατάλυμα και κοίταζε τον ήλιο που ανέβαινε στον ορίζοντα: ταραζόταν στη σκέψη ότι δε θα μπορούσε να μιλήσει με τον Σελίμ όταν το είχε ανάγκη.

Μόλις της πέρασε από το μυαλό της η ιδέα να έτρεχε στους βράχους για να του μιλούσε, την πλησίασε ο Λέοπολντ.

«Ζητώ συγγνώμη για χτες το βράδυ», είπε. «Πήγα να κάνω αστείο, αλλά κατέληξε σε απρέπεια. Λυπάμαι που σε θύμωσα: πίστεψέ με, δεν είχα τέτοια πρόθεση».

«Το ξέρω, Λέοπολντ, δεν υπάρχει θέμα... Ήταν από τα ανόητα αντρικά αστεία, το έχω κιόλας ξεχάσει».

«Να πιούμε έναν καφέ στην επιστροφή; Έτσι θα σου αποδείξω ότι δεν κάνω πάντοτε ανόητα αστεία».

Η Γελντά κοίταξε το πρόσωπο του Λέοπολντ με υπερβολική προσοχή, σαν να ήθελε να τον τρομάξει.

«Λέοπολντ, μήπως προσπαθείς να με φλερτάρεις;»

Της άρεσε να βλέπει τον Λέοπολντ να δειλιάζει.

«Σου ορκίζομαι ότι δεν έχω τέτοιο σκοπό. Ποτέ δε θα σε φλέρταρα».

Η Γελντά κατάλαβε πως θα μπορούσαν να γίνουν φίλοι.

«Μην υπερβάλεις! Θα μπορούσες λιγάκι», του είπε γελώντας φιλικά.

Γέλασε και ο Λέοπολντ.

«Εντάξει. Λίγο, όχι πολύ...»

Σε λίγο τους πλησίασαν ο Ζακ με τη Ζερνί. Ο Ζακ κοίταξε το έγγραφο που κρατούσε, ήλεγξε τον αριθμό πινακίδας του κάθε τζιπ, και βρήκε αυτό που τους είχαν παραχωρήσει.

«Αυτό είναι το οχήμά μας», είπε. «Από δω και στο εξής θα χρησιμοποιούμε αυτό».

Οι κινητήρες των τζιπ άρχισαν να δουλεύουν ο ένας πίσω από τον άλλο. Ξεκίνησαν να προχωρούν στον δρόμο. Η Γελντά είχε συγκεντρωθεί στην οδήγηση ώστε να μην κάνει κάποιιο λάθος με τον τύπο οχήματος που οδηγούσε για πρώτη

φορά. Καθώς διέσχιζαν το χωριό είδαν μερικές γυναίκες και παιδιά να στέκονται μπροστά στα σπίτια τους και να τους παρακολουθούν.

Αφού βγήκαν από το χωριό τα τζιπ έστριψαν σε έναν δρόμο που ανέβαινε στα βουνά. Ο Ζακ τής είπε να τα ακολουθήσει. Η Γελντά, που είχε την εντύπωση ότι θα πήγαιναν προς τον κάμπο, απόρησε αλλά δεν είπε τίποτα. Σκέφτηκε απλώς ότι οι ορεινοί δρόμοι θα ήταν πιο δύσκολοι.

Ο δρόμος ήταν γεμάτος λάκκους. Τώρα οι ρόδες χτυπούσαν πάνω σε κοτρώνες, τραντάζοντάς τους γερά.

«Πώς λέγεται το χωριό στο οποίο πηγαίνουμε;» ρώτησε η Γελντά.

«Τζιβελέκσου»,* απάντησε η Ζερνίν.

«Τι περίεργο όνομα...»

«Έτσι είναι όλων των χωριών της περιοχής. Άλλαξαν τα κουρδικά τοπωνύμια κι έδωσαν τέτοιες περίεργες ονομασίες».

Τα χρώματα της φύσης έβαφαν τώρα τις πλαγιές από κεραμιδί μέχρι καφέ. Η Γελντά είχε εστιάσει όλη της την προσοχή σε αυτό το πράγμα που το έλεγαν δρόμο και έκανε ό,τι μπορούσε για να μην πέφτει στους μεγάλους λάκκους.

«Θα μας πουν την αλήθεια;» ρώτησε τον Ζακ.

«Οι γυναίκες θα μας την πουν», αποκρίθηκε εκείνος, «οι άντρες θα πουν ψέματα... Εγώ θα μιλήσω με τους άντρες και θα ακούσω τα ψεύδη, κι εσείς θα μιλήσετε με τις γυναίκες και θα μάθετε τις αλήθειες... Άλλωστε, έχουμε στοιχεία, μεταφράσαμε όλα τα πρακτικά της δίκης των εγκλημάτων... Έτσι επιλέξαμε τα χωριά».

«Οι γυναίκες θα μας μιλήσουν;»

«Εάν τις κάνετε να νιώσουν εμπιστοσύνη...»

Η Ζερνίν πήρε τον λόγο μιλώντας σχεδόν σε εχθρικό τόνο.

* Γάργαρο νερό. (Σ.τ.Μ.)

«Εμείς θα φύγουμε, όμως εκείνες θα μείνουν εδώ. Γιατί να μιλήσουν; Δεν υπάρχει κανείς να ζητήσει λογαριασμό... Ο αφέντης του χωριού στο οποίο πηγαίνουμε καταζητείται για οκτώ εγκλήματα, όμως κανείς δεν μπορεί να αγγίξει ούτε μια τρίχα απ' το μαλλί του... Αν ήσασταν εσείς, θα μιλούσατε;»

«Έχεις δίκιο, όμως...» είπε ο Ζακ με την ήρεμη φωνή του που σε γέμιζε εμπιστοσύνη, «αυτή τη φορά ο δολοφόνος δεν είναι ο αφέντης, αλλά ένας χωρικός... Όλοι οι άντρες της οικογένειας σκότωσαν τη γυναίκα χτυπώντας τη με κούτσουρα, και μετά ισχυρίστηκαν ότι έπεσε στο πηγάδι... Δικάστηκαν...»

«Ε, και;» έκανε η Ζερίν θυμωμένη.

Ο Ζακ γέλασε.

«Αθωώθηκαν...»

Η Ζερίν μόρφασε σαν να πονούσε.

«Κανείς δεν τους αγγίζει αυτούς... Αφού φύγουμε, θα ταιπωρήσουν τις γυναίκες που μίλησαν μ' εμάς...»

«Εμείς πηγαίνουμε να ερευνήσουμε το γεγονός, Ζερίν», είπε ο Ζακ. «Πηγαίνουμε να μάθουμε πώς συμπεριφέρονται στις γυναίκες σ' αυτή την κοινωνία, να καταλάβουμε τις κοινωνικές αιτίες των εγκλημάτων τιμής... Ακόμη και ο πιο εχέμυθος μπορεί να μας εξηγήσει κάτι δίχως να το αντιληφθεί... Οι άνθρωποι αυτοί, και ιδιαίτερα οι άντρες, δε θεωρούν τις πράξεις τους αυτές αδικημα, γι' αυτό μιλούν πιο εύκολα για τις εν λόγω πράξεις... Δε θα δώσουν συγκεκριμένες πληροφορίες για κάποιο επεισόδιο, όμως θα δώσουν ενδείξεις για την ευρύτερη συμπεριφορά των αντρών... Ελπίζω πως οι γυναίκες θα μας μιλήσουν πιο ανοιχτά...»

Ο Ζακ κοίταξε για λίγο τα βουνά και μετά μουρμούρισε σαν να μιλούσε στον εαυτό του:

«Γιατί να σκοτώνουν τις γυναίκες άραγε;»

«Διότι οι άντρες είναι ένα κοπάδι ζώων που θέλουν να ξεπλύνουν τις ατιμίες τους σκοτώνοντας τις γυναίκες στο όνομα της τιμής!»

Η Γελντά χαμογέλασε με συμπάθεια μόλις άκουσε την οργίλη απάντηση της Ζερίν, η οποία έδειχνε έτοιμη να πολεμήσει με όλους τους άντρες. Διαισθάνθηκε ότι κάτω από την οργή της κρυβόταν η ντροπή που ένιωθε για τα εγκλήματα που διέπρατταν οι άντρες της φυλής της.

Ο Ζακ γύρισε ελαφρά προς τα πίσω και χάιδεψε με στοργή το χέρι της Ζερίν.

«Αυτή η εξήγηση ήταν περισσότερο ζωολογική παρά κοινωνιολογική, μικρή μου Ζερίν».

Η Γελντά φοβήθηκε μήπως η κοπέλα θιγόταν· κοίταξε από τον καθρέφτη, και την είδε να χαμογελά. Τελικά, θα σχημάτιζαν ωραία ομάδα.

«Νομίζω πως η Ζερίν έχει δίκιο», είπε η Γελντά. «Γιατί οι άντρες δε θεωρούν ζήτημα τιμής άλλο θέμα εκτός από την πίστη των γυναικών; Κλέβουν, δολοφονούν, ψεύδονται, εξαπατούν, καταπατούν τα δικαιώματα του άλλου, γίνονται κόλακες μπροστά σε πιο ισχυρούς, ωστόσο η ανδρική τιμή τους έρχεται στο μυαλό μόνο στο ζήτημα της γυναίκας. Και αυτό δε συμβαίνει απλώς εδώ, σχεδόν σε όλη τη χώρα ισχύει το ίδιο. Τι είναι αυτό που τους κάνει να πιστεύουν ότι θα καθαρίσουν την κακομοιριά και την ανηθικότητά τους με το αίμα της γυναίκας;»

Ύστερα από λίγο ο Ζακ πάλι μουρμούρισε σαν να μονολογούσε:

«Θαρρείς και πρόκειται περί θυσιαστικής τελετής... Αυτή η συμπεριφορά θυμίζει την προσφορά θυσίας στους θεούς που είχαν οι παλιές θρησκείες. Πριν από το έγκλημα γίνεται οικογενειακή συνέλευση, πίνουν καφέ, παίρνουν κοινή απόφαση, λες και όλοι μαζί προετοιμάζονται για την τελετή. Για να συγχωρεθούν από τα αμαρτήματά τους χύνουν το αίμα κάποιου δικού τους... Με το αίμα αποκαθαίρονται, εξαγνίζεται η ψυχή τους...»

Μετά πρόσθεσε σαν να ρωτούσε τον εαυτό του:

«Άραγε έτσι νιώθουν;»

Η Ζερίν κούνησε το κεφάλι αρνητικά.

«Όχι», είπε, «δε νιώθουν έτσι και δε μοιάζει με τελετή... Αυτό είναι ένας μανδύας που καλύπτει την ανηθικότητά τους... Διαπράττουν εγκλήματα για να καλύψουν τις προστυχιές τους... Αν κάποιος σκοτώσει την άπιστη κόρη ή τη γυναίκα του, κανείς δε θα ρωτήσει για τις κλεψιές, τα εγκλήματα, τις ανήθικες ενέργειές του... Όλοι σ' αυτό το ζήτημα έχουν κοινή στάση σαν να έχουν συμφωνήσει εκ των προτέρων: σκοτώσε τη γυναίκα ή την κόρη σου και εμείς θα παραβλέψουμε τα άλλα αδικήματά σου... Εάν κάποιος δε σκοτώσει την κόρη του που την κατηγορεί από κοινού όλο το χωριό, τότε όλο το χωριό τον εξοστρακίζει, τον περιφρονεί, διότι αθετείται η φεουδαρχική συμφωνία, και βγαίνουν στην επιφάνεια όλα τα αμαρτήματα των υπόλοιπων. Για να μπορούν ελεύθερα να συμπεριφέρονται ανήθικα, οι άντρες έχουν διαμορφώσει ένα πλέγμα ηθικής με βάση την πίστη των γυναικών».

Η Γελντά είχε εντυπωσιαστεί από την ομιλία της Ζερίν.

«Τι σπουδάζεις;» τη ρώτησε.

«Είμαι κοινωνιολόγος... Ετοιμάζω διατριβή για τα εγκλήματα τιμής».

Μετά συνέχισε να μιλά σαν να μην την είχε διακόψει η Γελντά.

«Το ουσιώδες ερώτημα είναι το εξής, Ζακ. Πώς έκαναν οι άντρες αυτή την κρυφή συμφωνία; Πώς ανακάλυψαν ότι η δολοφονία της γυναίκας θα τους απελευθερώσει από τα αδικήματά τους; Ωστόσο, για μένα το πιο φοβερό ερώτημα είναι το πώς έκαναν τις γυναίκες να πιστέψουν σ' αυτό το γεγονός. Πώς συμβαίνει και οι γυναίκες αποδέχτηκαν τόσο εύκολα ότι πρέπει να δολοφονούνται για ζητήματα τιμής;»

Αφού προσπέρασαν ένα φαράγγι, η Γελντά είδε στο βάθος ένα χωριό.

«Νομίζω ότι φτάσαμε», είπε.

Καθώς οδηγούσε το τζιπ σε δρόμους στους οποίους δεν ήταν συνηθισμένη ένιωθε ένταση, τα μπράτσα της είχαν κουραστεί να σφίγγουν γερά το τιμόνι.

Το χωριό ήταν μεγαλύτερο και πιο φροντισμένο από αυτό που άφησαν πίσω τους· ήταν περικυκλωμένο από λεύκες και δίπλα του κυλούσε ένα ρυάκι. Αφού το διέσχισαν περνώντας από έναν σχετικά καλό δρόμο, έφτασαν σε ένα γήπεδο ποδοσφαίρου, τα τέρματα του οποίου δεν είχαν δίχτυα. Ήταν φανερό ότι οι κάτοικοι είχαν ενημερωθεί, διότι οι άντρες περιμέναν όρθιοι στην πλατεία. Εκεί που αχνοφέγγιζαν οι λεύκες, το πλήθος των αντρών με το καχύποπτο, σκοτεινό βλέμμα στεκόταν σαν ένα μυστηριώδες κάλυμμα που σκέπαζε το γρουσουζίκιο μυστικό. Αυτοί που ήθελαν να ξεσκεπάσουν την αλήθεια έπρεπε να είναι προετοιμασμένοι να δεχτούν την επίθεση ενός πλήθους που ήταν έτοιμο να σκοτώσει για να προστατέψει το μυστικό. Από τα γεμάτα ένταση πρόσωπά τους καταλάβαινε κανείς πως θεωρούσαν εχθρό όποιον δεν ήταν συγχωριανός τους.

Μόλις σταμάτησε το όχημα, ένας μαυροφορεμένος με καλοχτενισμένο μαλλί, που είχε κουμπωμένο μέχρι και το τελευταίο επάνω κουμπί στο πουκάμισό του, με βαθιά, κόκκινη ουλή στο δεξιό μάγουλο σαν να τον είχε σημαδέψει άγριο ζώο με το νύχι του, πλησίασε το τζιπ και άνοιξε την πόρτα.

«Παρακαλώ, ορίστε... Ο ερχομός σας μας τιμά... Περάστε παρακαλώ».

Όταν κατέβηκαν, ο αφέντης του χωριού έσφιξε το χέρι και των τριών ξένων. Οι υπόλοιποι αρκέστηκαν σε έναν χειρетиισμό και ένα καλωσόρισμα. Οι άντρες κοίταζαν με ενδιαφέρον σιωπηλοί τις δύο γυναίκες, που είχαν ακάλυπτο το κεφάλι και φορούσαν παντελόνι.

«Ελάτε από δω», είπε ο αφέντης και τους οδήγησε σε μια κληματαριά στην άκρη της πλατείας. Κάτω από την κλημα-

ταριά υπήρχαν τέσσερα καθίσματα, μπροστά τους βρισκόταν ένα τραπέζι καλυμμένο με λευκό σκέπασμα, και πάνω στο τραπέζι είχαν βάλει μια κανάτα με νερό, ένα πακέτο τσιγάρα, που είχε ανοιχτεί πριν από λίγο, και μια φιάλη με κολόνια.

Οι επισκέπτες κάθισαν στις καρέκλες μαζί με τον αφέντη. Οι υπόλοιποι, ανάλογα με το κοινωνικό τους βάρος, στέκονταν δίπλα δίπλα όρθιοι.

«Τι θα πιείτε;» ρώτησε ο αφέντης.

Μιλούσε τουρκικά με βαριά κουρδική προφορά.

«Ένα τσάι, αν υπάρχει», είπε η Γελντά.

«Βεβαίως, ό,τι επιθυμείτε...»

«Εγώ δε θα πω τίποτα», είπε η Ζερίν.

Ο Ζακ ζήτησε και αυτός τσάι.

Ο αφέντης έκανε νεύμα, ένας νεαρός απομακρύνθηκε τρέχοντας και έπειτα από λίγο επέστρεψε κρατώντας έναν δίσκο. Δίχως να μιλήσει, άφησε τον δίσκο με το τσάι στο τραπέζι.

«Πώς είστε λοιπόν; Πώς ήταν το ταξίδι σας;»

«Ωραίο», είπε η Γελντά.

Η Ζερίν μετέφραζε για τον Ζακ. Η Γελντά έριξε μια ματιά τριγύρω.

«Πού είναι οι κυρίες;» ρώτησε. «Δε βλέπω εδώ γύρω καμία κυρία».

«Είναι στο πίσω μέρος».

«Αν επιτρέπετε, καθώς εσείς θα μιλάτε με τον κύριο Ζακ, εγώ να κουβεντιάσω με τις κυρίες... Να ρωτήσω τι κάνουν, πώς περνούν...»

Το χαμόγελο του αφέντη χάθηκε για μια στιγμή. Κοίταξε τη Γελντά με ψυχρό, σχεδόν εχθρικό, βλέμμα, μετά κάτι θα πέρασε από το μυαλό του και ξαναχαμογέλασε.

«Φυσικά, ό,τι επιθυμείτε. Να σας οδηγήσουν στο πίσω μέρος. Τζέμο, πήγαινε την κυρία στις γυναίκες, θέλει να κουβεντιάσει...»

Μετά είπε μερικές λέξεις στα κουρδικά.

Ο νεαρός οδήγησε τη Γελντά στην άλλη πλευρά της πλατείας, σε ένα διώροφο μικρό αρχοντικό, που είχε μήκος τεσσάρων σπιτιών. Σταμάτησε έξω από την ξύλινη πόρτα και φώναξε στα κουρδικά. Όταν άνοιξε η πόρτα, η Γελντά μπήκε μέσα.

Το σπίτι είχε μεγάλο κήπο. Εκεί είχαν τοποθετήσει σοφάδες· οι γυναίκες πρέπει να ήταν ενημερωμένες, γιατί περιμέναν καθισμένες στους σοφάδες. Και αυτές ήταν ντυμένες με καθαρά ρούχα, όπως οι άντρες· κοιτάζοντας τη Γελντά κάλυψαν το στόμα με το δέσιμο της μαντίλας και κουβέντιαζαν ψιθυριστά. Η Γελντά, κοιτάζοντας τις γυναίκες, αισθάνθηκε ακριβώς ό,τι ένωσε με τους άντρες στην πλατεία: τον κοινό θυμό αυτών που γνωρίζουν το μυστικό προς όσους δεν είναι μνημένοι. Δεν ήταν σίγουρη αν υπήρχε μυστικό, ήταν όμως βέβαιη ότι την έζωνε μια ανομολόγητη οργή.

Σε μια φαρδιά πολυθρόνα καθόταν μόνη μια παχιά ηλικιωμένη, με βλέμμα βλοσυρό. Τα μαλλιά της ήταν βαμμένα με χένα.

«Καλώς όρισες...»

«Καλώς σας βρήκαμε...»

Η ηλικιωμένη στράφηκε στις διπλανές κι έδωσε εντολές στα κουρδικά. Μια νέα κοπέλα σηκώθηκε, κι επέστρεψε με ένα πιάτο σιμιγδαλένιο χαλβά κι ένα ποτήρι τσάι. Τα άφησε δίπλα στη Γελντά.

Η ηλικιωμένη ρώτησε τη Γελντά στα κουρδικά πώς πέρασε στο ταξίδι της, αν ήταν ευχαριστημένη από τη διαμονή της· μια νέα τα μετέφραζε στα τουρκικά.

Η Γελντά πρόσεξε πως οι παλάμες και τα νύχια των γυναικών ήταν βαμμένα με χένα.

«Είχατε μάλλον κάποιο γάμο», είπε.

Μόλις η νέα μετέφρασε στα κουρδικά, οι γυναίκες γέλασαν.

«Ναι, παντρέψαμε δύο παιδιά μας...»

Η Γελντά ρώτησε πώς ήταν ο γάμος, ποιοι ήταν οι νεόνυμφοι, ρώτησε για τις ενδυμασίες που φορούσαν, εξέφρασε το ενδιαφέρον της για το πώς πλέκουν τις δαντέλες που

είχε στην άκρη της φούστας της η διπλανή της. Σε όλα απα-
ντούσε η ηλικιωμένη, όμως, όσο προχωρούσε η κουβέντα, γι-
νόταν φανερό πως οι γυναίκες χαλάρωναν. Στο τέλος η Γελ-
ντά έφερε την κουβέντα στους άντρες.

«Πώς σας συμπεριφέρονται οι άντρες;»

«Καλά μας συμπεριφέρονται.»

«Δεν προκύπτουν διαφωνίες;»

«Γίνονται μέσα στις οικογένειες.»

«Έμαθα ότι έγινε ένα έγκλημα.»

Έπεσε βαριά σιωπή. Η ηλικιωμένη απάντησε ψυχρά και
σύντομα.

«Συκοφαντίες... Στο χωριό μας δε συμβαίνουν τέτοια
πράγματα...»

Η Γελντά παρατήρησε ότι, ενώ όλες την κοίταζαν, μια κο-
πέλα κοίταζε σκυφτή μπροστά της. Έμοιαζε να είχε αποκο-
πεί από τις υπόλοιπες και κλειστεί στον εαυτό της.

Η Γελντά δεν επέμεινε περισσότερο· άλλαξε θέμα. Κου-
βέντιασαν λίγο ακόμη, ήπια δεύτερο τσάι κι έφαγε τον σβί-
γκο που της πρόσφεραν, στη συνέχεια ρώτησε για τα παιδιά,
αν υπάρχει σχολείο, και μετά ζήτησε την άδειά τους για να
φύγει. Η ηλικιωμένη σηκώθηκε· το ίδιο έκαναν και οι υπό-
λοιπες γυναίκες. Καθώς διέσχιζε την εξώπορτα, η ηλικιωμέ-
νη τής έδωσε ένα πακέτο.

«Για ενθύμιο.»

«Σας ευχαριστώ πολύ.»

«Για να μας θυμάσαι.»

Όταν η Γελντά επέστρεψε στην κληματαριά, είδε τον Ζακ
και τη Ζερίν να την περιμένουν. Αφού πρώτα τους αποχαι-
ρέτησαν, μπήκαν στο όχημα. Τότε η Γελντά άνοιξε το πακέ-
το. Ήταν μια δαντέλα.

«Δεν έμαθα τίποτα», είπε η Γελντά καθώς επέστρεφαν
από τον ίδιο δρόμο. «Ρώτησα για το έγκλημα, είπαν ότι εί-
ναι συκοφαντίες.»

«Αυτοί είναι *jush*, και οι άντρες και οι γυναίκες είναι *jush*»,
είπε η Ζερίν περιφρονητικά, σχεδόν με μίσος.

«Τι σημαίνει “*jush*”?»

«“Γαϊδούρι” στα κουρδικά... Όμως εδώ έτσι λένε τους
αγροφύλακες*...»

«Εσείς καταφέρατε να μάθετε κάτι;»

«Ούτε εμείς μάθαμε τίποτα».

Ο Ζακ γέλασε.

«Αν τα μαθαίναμε με την πρώτη, δε θα είχε λόγο ύπαρξης η
αποστολή... Θα ξανάρθουμε... Στο τέλος κάποιος θα μιλήσει».

Όταν πλησίαζαν στο χωριό, είχε αρχίσει να σκοτεινιάζει.
Η Γελντά συνειδητοποίησε ότι δεν είχε βρει χρόνο να σκε-
φτεί τον Σελίμ. Ο πόνος που θύμιζε τον Σελίμ ήταν μέσα της,
όμως δεν είχε χρόνο να τον σκεφτεί σε βάθος κάνοντας όνει-
ρα, ούτε νιώθοντας ζήλια, οργή, νοσταλγία. Ήθελε να του τη-
λεφωνήσει αμέσως, αλλά πεινούσε τόσο πολύ, που πήγε για
φαγητό μαζί με τη Ζερίν και τον Ζακ. Μία μία οι ομάδες εί-
χαν αρχίσει να κάνουν την εμφάνισή τους.

Μόλις τελείωσε το φαγητό, πετάχτηκε όρθια. Καθώς
έβγαινε από το κατάλυμα, της φώναξε ο Τανέρ:

«Πώς πήγε σήμερα;»

«Καλά...»

«Έλα να σε κεράσω έναν καφέ...»

«Ευχαριστώ, έχω δουλειά. Το πρωί τι ώρα ξεκινάμε;»

«Στις έξι...»

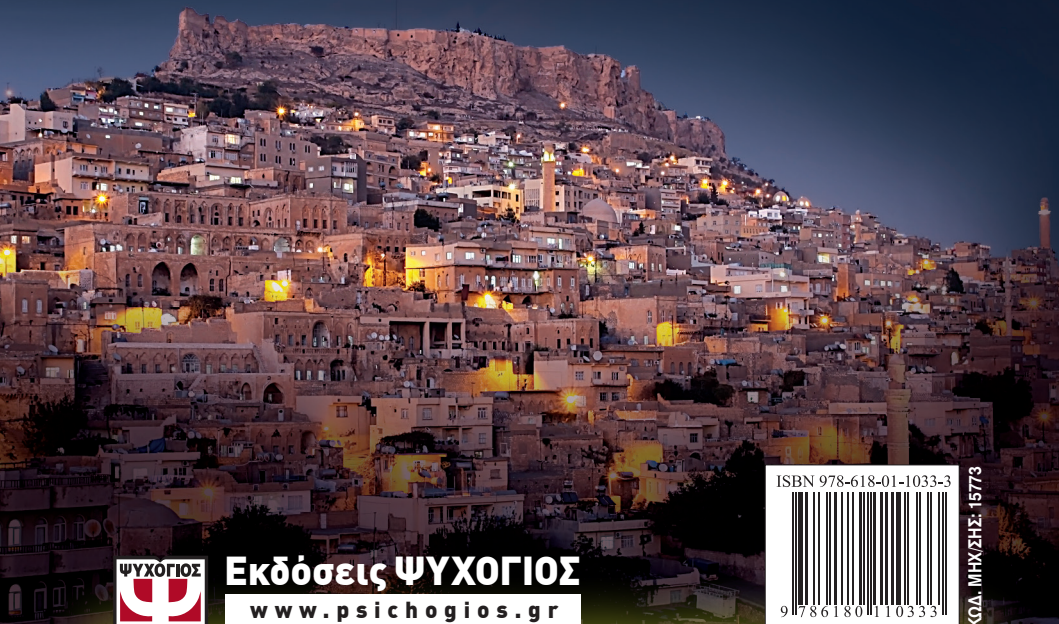
Η Γελντά βάδισε με γρήγορο βήμα προς τους βράχους.
Διακατεχόταν από ένα περίεργο συναίσθημα, ούτε η ίδια κα-
ταλάβαινε τι ήταν· θαρρείς πως τις στιγμές που δεν τον σκε-
φτόταν, οι δεσμοί που την έδεναν με τον Σελίμ είχαν κοπεί, ο

* Η λέξη χρησιμοποιείται με την έννοια των ένοπλων αντρών που
φυλάνε τα χωριά από επιδρομές Κούρδων ανταρτών. (Σ.τ.Μ.)

άντρας που αγαπούσε είχε απομακρυνθεί, και η ίδια είχε τιναχτεί στα βάθη μιας άλλης ζωής στην οποία απαγορευόταν να μπει εκείνος. Ήξερε ότι αυτό δεν ήταν λογικό, ωστόσο έτσι αισθανόταν. Αν εκείνη μπορούσε να ξεχάσει τον Σελίμ, κι εκείνος θα μπορούσε να κάνει το ίδιο. Θα μπορούσε να την ξεχάσει και να πάει με άλλη. Ίσως να το είχε κάνει κιόλας.

Καθώς έπεφτε σκοτάδι στην πεδιάδα, πληκτρολόγησε θυμωμένη τους αριθμούς του κινητού.

Η Ξεραν καλά ότι είχαν βρεθεί στη χειρότερη κατάσταση που θα μπορούσαν να βρεθούν δύο ερωτευμένοι. Η αγάπη τους ήταν τόσο δυνατή, που φαινόταν ότι δε θα έσβηνε ποτέ, ωστόσο η σχέση τους είχε σαπίσει και είχε καταρρεύσει σαν μια παλιά γέφυρα. Είχαν μείνει στις δύο αντικριστές όχθες του ποταμού. Έβλεπαν ο ένας τον άλλο, μιλούσαν ο ένας στον άλλο, μολονότι γνώριζαν πως το βουητό του ανέμου έπνιγε πολλές λέξεις, αλλά δεν επιχειρούσαν να πλησιάσουν ο ένας τον άλλον. Ο Σελίμ, παρά τα όσα αισθανόταν, πίστευε ότι η γέφυρα δε θα μπορούσε να χτιστεί ξανά, δεν είχε πλέον δυνάμεις ούτε καν να δοκιμάσει να την ξαναχτίσει. Οι συγκρούσεις, οι ζήλιες, οι υποψίες που δεν έλεγαν να τελειώσουν, είχαν αρρωστήσει την ψυχή τους. Ποτέ δεν μπόρεσε να φανερώσει στη Γελντά εκείνη τη φοβερή νοσταλγία που τον κυριεύσε μέσα στο αυτοκίνητο, να της εξηγήσει πώς σταμάτησε στην άκρη του δρόμου, πώς ένωσε την ανάσα του να κόβεται από την ένταση. Και η Γελντά ποτέ δεν έμαθε πως κάποιος τη νοστάλησε τόσο βαθιά.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psychogios.gr

ISBN 978-618-01-1033-3

9 786180 110333

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 15773

ΓΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΜΕ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ